DZIENNIK USTAW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 6 lutego 1992 r. **Nr 11**

TREŚĆ:
Poz.:

OBWIESZCZENIE

41 — Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 31 grudnia 1991 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym 141

41

OBWIESZCZENIE MINISTRA TRANSPORTU I GOSPODARKI MORSKIEJ

z dnia 31 grudnia 1991 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym.

1. Na podstawie art. 6 ustawy z dnia 27 lipca 1991 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 73, poz. 321) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 6, poz. 35), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

1) ustawą z dnia 30 maja 1989 r. o zmianie upoważnień do wydawania aktów wykonawczych (Dz. U. Nr 35, poz. 192),

2) ustawą z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 198),

3) ustawą z dnia 27 lipca 1991 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 73, poz. 321)

oraz z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania niniejszego jednolitego tekstu i z zastosowaniem ciągłej numeracji działów, rozdziałów, artykułów, ustępów i punktów.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje następujących przepisów:

1) z ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 6, poz. 35):

a) oznaczenia i tytułu działu VIII:

„Dział VIII. Zmiany w przepisach obowiązujących",

b) art. 88—91 w brzmieniu:

„Art. 88. W ustawie z dnia 19 kwietnia 1969 r. — Kodeks karny w art. 83 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Na poczet orzeczonej kary dodatkowej zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych zalicza się okres zatrzymania prawa jazdy."

Art. 89. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. — Kodeks wykroczeń w art. 29 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Na poczet wymierzonej kary dodatkowej zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych zalicza się okres zatrzymania prawa jazdy."

Art. 90. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. — Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w art. 66 w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) pod nieobecność sprawcy stwierdzą naocznie lub za pomocą urządzenia pomiarowo-kontrolnego popełnienie wykroczenia, a nie zachodzi wątpliwość co do osoby sprawcy."

Art. 91. W ustawie z dnia 19 grudnia 1975 r. o niektórych podatkach i opłatach terenowych (Dz. U. Nr 45, poz. 229) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 19 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) posiadania przez osoby fizyczne i osoby prawne pojazdów silniko-

wych i przyczep (naczep), motorowerów, transportowych wózków rowerowych i koni oraz posiadania przez osoby fizyczne i prawne nie będące jednostkami gospodarki uspołecznionej jachtów, promów i łodzi;",

2) art. 21 otrzymuje brzmienie:

„Art. 21. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określi wysokość opłaty wymienionej w art. 19, zasady jej ustalania, zwolnienia i ulgi oraz tryb i organy właściwe do wymiaru i poboru tej opłaty.",

c) oznaczenia i tytułu działu IX:

„Dział IX. Przepisy przejściowe i końcowe",

d) art. 92 w brzmieniu:

„Art. 92. Osoba, której cofnięto uprawnienia do kierowania pojazdem samochodowym na stałe na podstawie art. 20 ust. 3 pkt 1 i pkt 2 lit. b) ustawy z dnia 27 listopada 1961 r. o bezpieczeństwie i porządku ruchu na drogach publicznych (Dz. U. Nr 53, poz. 295 i z 1971 r. Nr 12, poz. 115), a od wydania decyzji o cofnięciu uprawnienia upłynęły co najmniej 2 lata, może ubiegać się o przywrócenie uprawnienia; naczelnik gminy przywróci uprawnienie, jeżeli ubiegający się o nie wykaże się niezbędnymi kwalifikacjami oraz przedstawi świadectwo stwierdzające wymagany stan zdrowia.",

e) art. 93 ust. 1 w brzmieniu:

„Art. 93. 1. Prawa jazdy i inne dokumenty uprawniające do kierowania pojazdami, wydane na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują ważność do czasu wymiany, której termin określi Minister Komunikacji w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska.",

f) art. 94—96 w brzmieniu:

„Art. 94. W terminie do dnia 31 grudnia 1985 r.:

1) pojazdy do nauki jazdy mogą być wyposażone w niebieską tarczę okrągłą z napisem „NAUKA JAZDY" zamiast w znak określony w art. 37 ust. 2,

2) dopuszcza się używanie pojazdów nie wyposażonych w znaki określone w art. 47 ust. 1 do przewozu dzieci do szkół i przedszkoli,

3) do oznaczania ładunków wystających poza płaszczyzny obrysu pojazdu mogą być używane czerwone lub żółte chorągiewki zamiast brył geometrycznych i pasów białych i czerwonych, określonych w art. 50 ust. 6 pkt 3,

4) do osób kierujących pojazdem zaprzęgowym nie przeznaczonym do transportu zarobkowego nie stosuje się przepisu art. 75 ust. 2,

5) zachowują moc dotychczasowe przepisy ustalające zasady wydawania dokumentów uprawniających do kierowania trolejbusami.

Art. 95. Tracą moc:

1) ustawa z dnia 27 listopada 1961 r. o bezpieczeństwie i porządku ruchu na drogach publicznych (Dz. U. Nr 53, poz. 295 i z 1971 r. Nr 12, poz.115),

2) art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz. U. Nr 6, poz. 43),

3) art. 5 ustawy z dnia 21 maja 1963 r. o substancjach trujących (Dz. U. Nr 22, poz. 116) w zakresie dotyczącym transportu drogowego.

Art. 96. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1984 r.";

2) art. 81 ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o zmianie upoważnień do wydawania aktów wykonawczych (Dz. U. Nr 35, poz. 192) w brzmieniu:

„Art. 81. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1989 r.";

3) art. 47 ustawy z dnia 17 maja 1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 198) w brzmieniu:

„Art. 47. Ustawa wchodzi w życie z dniem 27 maja 1990 r.";

4) art. 2—5 i 7 ustawy z dnia 27 lipca 1991 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 73, poz. 321):

„Art. 2. 1. Osoby wykonujące czynności wykładowcy lub instruktora w ośrodkach szkolenia kierowców w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, które uzyskały uprawnienia do nauczania na podstawie dotychczasowych przepisów, uważa się za posiadające kwalifikacje, chociażby nie spełniały warunku określonego w art. 78a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 6, poz. 35, z 1989 r. Nr 35, poz. 192 i z 1990 r. Nr 34, poz. 198) w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. Osoby wykonujące czynności egzaminatorów kandydatów na kierowców i kierowców w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy uważa się za posiadające kwalifikacje do dnia 31 grudnia 1991 r., chociażby nie spełniały warunków określonych w art. 78b ustawy, o której mowa w ust. 1.

3. Osoby wykonujące czynności egzaminatorów kandydatów na kierowców i kierowców w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy uważa się, iż spełniły wymogi art. 78b ust. 1 pkt 7 ustawy, o której mowa w ust. 1.

4. Osoby kierujące pojazdami w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, w stosunku do których wymagane jest świadectwo kwalifikacji zgodnie z art. 69a ust. 3 ustawy, o której mowa w ust. 1, obowiązane są uzyskać to świadectwo do dnia 31 grudnia 1991 r.

Art. 3. W ustawie z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324, z 1990 r. Nr 26, poz. 149, Nr 34, poz. 198 i Nr 86, poz. 504 oraz z 1991 r. Nr 31, poz. 128 i Nr 41, poz. 179) w art. 9 w ust. 2 w pkt 2 dodaje się na końcu wyrazy „z wyjątkiem zarobkowego przewozu osób".

Art. 4. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 12, poz. 117 i z 1985 r. Nr 23, poz. 100) art. XIV otrzymuje brzmienie:

„Art. XIV. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, w drodze rozporządzenia, określi obowiązek rejestracji orzeczeń o ukaraniu i mandatów karnych za wykroczenia określone w art. 86, 87, 92, 93 i 94 Kodeksu wykroczeń oraz określi sposób prowadzenia tego rejestru."

Art. 5. W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35, poz. 230, z 1984 r. Nr 34, poz. 184, z 1987 r. Nr 33, poz. 180, z 1989 r. Nr 35, poz. 192 oraz z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 73, poz. 431) w art. 46 ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Stan po użyciu alkoholu zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do:

1) stężenia we krwi od 0,2‰ do 0,5‰ alkoholu albo

2) obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm^3.

3. Stan nietrzeźwości zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do:

1) stężenia we krwi powyżej 0,5‰ alkoholu albo

2) obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm^3".

„Art. 7. 1. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 1991 r., z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Przepisy art. 1 pkt 15, 38, 39, 41 lit. a) i 48 wchodzą w życie z dniem 1 stycznia 1992 r."

Minister Transportu i Gospodarki Morskiej: *E. Waligórski*

Załącznik do obwieszczenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 31 grudnia 1991 r. (poz. 41)

USTAWA

z dnia 1 lutego 1983 r.

Prawo o ruchu drogowym.

Dział I

RUCH DROGOWY

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa normuje zasady i warunki ruchu pieszych i pojazdów na drogach publicznych, jazdy wierzchem i pędzenia zwierząt po tych drogach oraz używania dróg w innych celach niż ruch drogowy.

2. Przepisy ustawy stosuje się do ruchu pojazdów szynowych na drodze publicznej w takim zakresie, w jakim jest to możliwe ze względu na położenie toru.

3. Przepisy ustawy stosuje się również do ruchu odbywającego się poza drogami publicznymi, jeżeli wymaga tego konieczność uniknięcia zagrożenia bezpieczeństwa uczestników tego ruchu.

Art. 2. 1. Uczestnicy ruchu i inne osoby znajdujące się na drodze są obowiązani zachowywać ostrożność, unikać wszelkiego działania, które mogłoby spowodować zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku ruchu drogowego, ruch ten utrudniać albo w związku z ruchem zakłócać spokój lub porządek publiczny oraz narazić kogokolwiek na szkodę. Przez działanie rozumie się również zaniechanie.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do osób znajdujących się w pobliżu drogi, jeżeli ich zachowanie mogłoby pociągnąć za sobą skutki, o których mowa w tym przepisie.

3. Jeżeli uczestnik ruchu lub inna osoba spowodowali jednak zagrożenie bezpieczeństwa ruchu drogowego, są obowiązani przedsięwziąć niezbędne środki w celu niezwłocznego usunięcia zagrożenia, a gdyby nie mogli tego uczynić, powinni o zagrożeniu uprzedzać innych uczestników ruchu.

Art. 3. Uczestnik ruchu i osoby znajdujące się na drodze mają prawo liczyć, że inni uczestnicy tego ruchu przestrzegają przepisów ruchu drogowego, chyba że okoliczności wskazują na możliwość odmiennego zachowania.

Art. 4. 1. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

1) droga — część pasa drogowego drogi publicznej przeznaczoną do ruchu lub postoju pojazdów oraz do ruchu pieszych, łącznie z poboczem oraz torowiskiem pojazdów szynowych znajdującym się w obrębie pasa drogowego; określenie to obejmuje także drogę publiczną przeznaczoną tylko do ruchu pieszych (chodnik lub ścieżkę dla pieszych),
2) jezdnia — część drogi przeznaczoną do ruchu pojazdów,
3) pas ruchu — każdy z podłużnych pasów jezdni wystarczający do ruchu jednego rzędu pojazdów wielośladowych, oznaczony lub nie oznaczony znakami drogowymi,
4) autostrada — drogę dwujezdniową, oznaczoną jako taka znakami drogowymi, na której nie dopuszcza się ruchu poprzecznego, przeznaczoną tylko do ruchu pojazdów samochodowych, które na równej, poziomej jezdni mogą rozwinąć prędkość co najmniej 40 km/h, w tym również w razie ciągnięcia przyczep,
5) droga ekspresowa — drogę dwu- lub jednojezdniową, oznaczoną jako taka znakami drogowymi, na której skrzyżowania występują wyjątkowo, przeznaczoną tylko do ruchu pojazdów samochodowych,
6) droga twarda — drogę z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, betonowej, kostkowej, klinkierowej, z płyt betonowych, kamienno-betonowych lub brukowcowej albo tłuczniowej, jeżeli długość nawierzchni przekracza 20 m; inne drogi są drogami gruntowymi,
7) obszar zabudowany — obszar oznaczony specjalnymi tablicami miejscowości, określonymi w przepisach o znakach drogowych,
8) strefa zamieszkania — strefę, w której obowiązują szczególne zasady ruchu drogowego i w której wjazdy i wyjazdy oznaczone są specjalnymi znakami drogowymi,
9) skrzyżowanie — przecięcie się w jednym poziomie dróg mających jezdnię, ich połączenie lub rozwidlenie, łącznie z powierzchniami utworzonymi przez takie przecięcia, połączenia lub rozwidlenia; określenie to nie dotyczy skrzyżowania drogi twardej z drogą gruntową lub stanowiącą podjazd do obiektu znajdującego się przy drodze,
10) przejście dla pieszych — powierzchnię drogi przeznaczoną do przekraczania przez pieszych jezdni lub torowiska pojazdów szynowych, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi,
11) pojazd — środek transportu przeznaczony do poruszania się po drodze oraz maszynę lub urządzenie do tego przystosowane,
12) pojazd silnikowy — pojazd wyposażony w silnik, z wyjątkiem motoroweru i pojazdu szynowego,
13) pojazd samochodowy — pojazd silnikowy, którego konstrukcja umożliwia jazdę z prędkością przekraczającą 25 km/h; określenie to nie obejmuje ciągnika rolniczego,
14) autobus — pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu więcej niż dziewięciu osób łącznie z kierowcą; autobus połączony za pomocą przegubu z przyczepą w sposób umożliwiający bezpośrednie przechodzenie z autobusu do przyczepy nazywa się autobusem przegubowym,
15) motocykl — pojazd samochodowy jednośladowy lub z bocznym wózkiem — wielośladowy; określenie to obejmuje również trzykołowy pojazd samochodowy, którego masa własna nie przekracza 400 kg,
16) rower — pojazd jednośladowy lub wielośladowy (wózek rowerowy) poruszany siłą mięśni osób jadących tym pojazdem; określenie to obejmuje również motorower, to jest rower poruszany za pomocą silnika spalinowego o pojemności skokowej nie przekraczającej 50 cm^3 i którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 50 km/h,
17) pojazd specjalny — pojazd samochodowy lub przyczepę konstrukcyjnie nie przeznaczone do przewozu osób lub ładunków,
18) pojazd uprzywilejowany — pojazd wysyłający sygnały świetlne w postaci niebieskich świateł błyskowych i jednocześnie sygnały dźwiękowe o zmiennym tonie; określenie to obejmuje również pojazdy jadące w kolumnie, na której początku i na końcu znajdują się pojazdy uprzywilejowane Sił Zbrojnych lub Policji, wysyłające dodatkowo czerwone światło błyskowe,
19) ciągnik rolniczy — pojazd silnikowy skonstruowany do używania łącznie ze sprzętem do prac rolnych, leśnych lub ogrodniczych; ciągnik taki może być również przystosowany do ciągnięcia przyczep oraz do prac ziemnych,
20) pojazd wolnobieżny — pojazd silnikowy, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 25 km/h, z wyłączeniem ciągnika rolniczego,
21) taksówka — pojazd samochodowy odpowiednio wyposażony i oznaczony, przeznaczony do przewozu za ustaloną na podstawie taksometru opłatą:
    a) osób w liczbie nie większej niż dziewięć łącznie z kierowcą oraz ich bagażu podręcznego (taksówka osobowa),
    b) ładunku o masie nie przekraczającej 2,5 t (taksówka bagażowa),
22) zespół pojazdów — pojazdy złączone ze sobą w celu poruszania się po drodze jako całość; nie dotyczy to pojazdów złączonych w celu holowania,
23) pojazd członowy — zespół pojazdów składający się z pojazdu silnikowego złączonego z naczepą,
24) przyczepa — pojazd bez silnika, przystosowany do łączenia go z pojazdem silnikowym,
25) naczepa — przyczepę, której część spoczywa na pojeździe silnikowym i obciąża ten pojazd,
26) przyczepa lekka — przyczepę, której dopuszczalna masa całkowita nie przekracza 750 kg,
27) masa własna — masę pojazdu z jego normalnym wyposażeniem, paliwem, olejami, smarami i cieczami w ilościach nominalnych, bez kierującego,

28) dopuszczalna ładowność — największą masę ładunku i osób, jaką może przewozić pojazd po drodze,

29) dopuszczalna masa całkowita — sumę masy własnej oraz dopuszczalnej ładowności,

30) rzeczywista masa całkowita — masę pojazdu, łącznie z masą znajdujących się na nim osób i rzeczy,

31) kierujący — osobę, która kieruje pojazdem lub zespołem pojazdów, a także osobę, która prowadzi zorganizowaną grupę pieszych, jedzie wierzchem albo pędzi zwierzęta pojedynczo lub w stadzie,

32) kierowca — osobę uprawnioną do kierowania pojazdem silnikowym,

33) pieszy — osobę znajdującą się poza pojazdem na drodze i nie wykonującą na niej robót lub czynności przewidzianych odrębnymi przepisami; za pieszego uważa się również osobę prowadzącą, ciągnącą lub pchającą rower, motocykl, wózek dziecięcy, podręczny lub inwalidzki, a także osobę poruszającą się samodzielnie po chodniku w wózku inwalidzkim,

34) kolumna pieszych — zorganizowaną grupę pieszych prowadzoną przez kierownika lub dowódcę,

35) uczestnik ruchu — pieszego, kierującego, a także inne osoby przebywające w pojeździe lub na pojeździe znajdującym się na drodze,

36) wymijanie — przejeżdżanie (przechodzenie) obok uczestnika ruchu poruszającego się w przeciwnym kierunku,

37) omijanie — przejeżdżanie (przechodzenie) obok nie poruszającego się uczestnika ruchu lub przeszkody,

38) wyprzedzanie — przejeżdżanie (przechodzenie) obok uczestnika ruchu poruszającego się w tym samym kierunku,

39) zatrzymanie pojazdu — unieruchomienie pojazdu nie wynikające z warunków lub przepisów ruchu drogowego trwające nie dłużej niż jedną minutę oraz każde unieruchomienie pojazdu wynikające z tych warunków lub przepisów,

40) postój pojazdu — unieruchomienie pojazdu nie wynikające z warunków lub przepisów ruchu drogowego trwające dłużej niż jedną minutę,

41) ustąpienie pierwszeństwa przez kierującego pojazdem — powstrzymanie się od jazdy, jeżeli jazda mogłaby zmusić kierujących innymi pojazdami do zmiany kierunku lub pasa ruchu albo istotnej zmiany prędkości jazdy, a pieszych — do zatrzymania się, zwolnienia kroku lub jego przyspieszenia,

42) ruch kierowany — ruch otwierany i zamykany za pomocą sygnalizacji świetlnej albo przez uprawnioną osobę,

43) niedostateczna widoczność — widoczność występującą od zmierzchu do świtu, a także w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza od świtu do zmierzchu,

44) szczególna ostrożność — ostrożność polegającą na zwiększeniu uwagi i dostosowaniu zachowania uczestnika ruchu do warunków i sytuacji zmieniających się na drodze, w stopniu umożliwiającym odpowiednio szybkie reagowanie.

2. Określone w ustawie zakazy zatrzymania lub postoju pojazdu nie dotyczą unieruchomienia pojazdu wynikającego z warunków lub przepisów ruchu drogowego.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również do przepisów wydanych na podstawie niniejszej ustawy.

Rozdział 2

Ogólne zasady ruchu drogowego

Art. 5. 1. Uczestnik ruchu jest obowiązany stosować się do norm wynikających z przepisów niniejszej ustawy, do określonych w przepisach szczegółowych znaków i sygnałów umieszczonych na drodze oraz do poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem drogowym lub uprawnione do jego kontroli. Znaki i sygnały drogowe wyrażają ostrzeżenia, zakazy, nakazy i informacje.

2. Inwalida posiadający uprawnienie do kierowania wózkiem inwalidzkim lub pojazdem samochodowym może nie stosować się do niektórych znaków drogowych, dotyczących zakazu wjazdu lub postoju, w zakresie i na warunkach ustalonych w przepisach szczegółowych. Przepis ten stosuje się również do kierowców przewożących inwalidów mających trudności w poruszaniu się.

3. Jeżeli z norm, znaków, sygnałów i poleceń, o których mowa w ust. 1, wynika różny sposób zachowania się, uczestnik ruchu jest obowiązany stosować się do nich w następującej kolejności:

1) do poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli,

2) do sygnałów świetlnych,

3) do znaków drogowych,

4) do norm zawartych w przepisach.

Art. 6. 1. Uczestnicy ruchu oraz inne osoby znajdujące się na drodze są obowiązani ułatwić przejazd pojazdu uprzywilejowanego, w szczególności przez niezwłoczne usunięcie się z jego drogi i w razie potrzeby zatrzymanie się.

2. Zabrania się wyprzedzania pojazdu uprzywilejowanego; kierujący pojazdem, jadąc za kolumną pojazdów uprzywilejowanych, jest obowiązany utrzymywać odległość co najmniej 100 m.

Art. 7. 1. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej sprawuje nadzór w zakresie zarządzania ruchem na drogach publicznych, a ponadto jest organem zarządzającym ruchem na autostradach i drogach ekspresowych.

2. Wojewoda sprawuje nadzór w zakresie zarządzania ruchem na obszarze swojego działania, a ponadto jest organem zarządzającym ruchem na drogach innych niż wymienione w ust. 1.

Art. 8. 1. Ministrowie Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, w drodze rozporządzenia, określają znaki i sygnały obowiązujące w ruchu drogowym, ich znaczenie i zakres obowiązywania.

2. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, w drodze rozporządzenia, może wprowadzać w uzasadnionych przypadkach okresowe ograniczenia ruchu pojazdów na drogach lub zakazy ruchu niektórych ich rodzajów.

3. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej, w drodze rozporządzenia, ustala:

1) szczegółowe zasady zarządzania ruchem na drogach,

2) zakres oraz warunki udzielania indywidualnych odstępstw od obowiązku stosowania się do niektórych znaków drogowych oraz organy właściwe w tych sprawach.

4. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej, w drodze rozporządzenia, określi warunki i tryb oraz jednostki i zasady ich współdziałania z Policją w zakresie:

1) zapewnienia sprawności ruchu, w szczególności przez nadzór nad parkowaniem pojazdów i usuwaniem na koszt właściciela pojazdów pozostawionych w miejscu, gdzie jest to zabronione, i utrudniających ruch lub zagrażających bezpieczeństwu albo prowadzonych przez osoby znajdujące się w stanie nietrzeźwości lub stanie po użyciu alkoholu albo podobnie działającego środka, jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdów w inny sposób,

2) blokowania pojazdów w razie pozostawienia ich w miejscu, gdzie jest to zabronione, lecz nie utrudnia to ruchu lub w inny sposób nie zagraża bezpieczeństwu,

3) pilotowania pojazdów, których wymiary, masa lub nacisk osi przekraczają wielkości określone w niniejszej ustawie oraz w przepisach wydanych na jej podstawie.

5. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej, w uzgodnieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, ustala szczegółowe przepisy określające znaki i sygnały drogowe oraz urządzenia bezpieczeństwa ruchu, a także zasady ich stosowania.

6. Wojewodowie ustalają w określonych miejscowościach obszar zabudowany i ogłaszają wykazy tych miejscowości w wojewódzkich dziennikach urzędowych.

Rozdział 3

Przepisy o ruchu pieszych

Art. 9. 1. Pieszy jest obowiązany korzystać z chodnika lub innej drogi dla pieszych (ścieżki), a w razie braku takiej drogi — z pobocza. Jeżeli nie ma pobocza lub czasowo nie można z niego korzystać — może korzystać z jezdni, pod warunkiem zajmowania miejsca jak najbliżej jej krawędzi i ustępowania nadjeżdżającym pojazdom.

2. Pieszy idący po poboczu lub jezdni jest obowiązany iść po lewej stronie drogi.

3. W razie zamknięcia chodnika dla ruchu, pieszy powinien iść po jezdni obok tego chodnika, chyba że ruch pieszych został skierowany na inną część drogi.

4. Z zachowaniem przepisów ust. 1 i 2 piesi idący po jezdni są obowiązani iść jeden za drugim; na drogach o małym ruchu w warunkach dobrej widoczności dwóch pieszych może iść obok siebie.

5. Korzystanie przez pieszego z drogi przeznaczonej tylko dla rowerów dozwolone jest jedynie w razie braku chodnika lub pobocza albo niemożności korzystania z nich; na drogach tych piesi są obowiązani ustępować miejsca kierującym rowerami.

6. Przepisy ust. 1—5 nie mają zastosowania w strefach zamieszkania; w strefach tych pieszy korzysta z całej szerokości drogi i ma pierwszeństwo przed kierującymi pojazdami.

Art. 10. 1. Kolumna pieszych może poruszać się tylko po prawej stronie jezdni.

2. Liczba pieszych idących po jezdni w kolumnie obok siebie nie może przekraczać czterech, a w kolumnach wojskowych — sześciu, pod warunkiem że kolumna nie zajmuje więcej niż połowy szerokości jezdni.

3. Kolumny pieszych do lat 10 mogą poruszać się tylko dwójkami, pod nadzorem osoby (osób) pełnoletniej; w warunkach dostatecznej widoczności kolumny te mogą być prowadzone po jezdni jedynie zgodnie z postanowieniami art. 9 ust. 1 i 2.

4. Zabrania się ruchu kolumn pieszych na jezdni w czasie mgły; nie dotyczy to kolumn wojskowych i policyjnych.

5. Jeżeli przemarsz kolumny odbywa się w warunkach niedostatecznej widoczności, pierwszy i ostatni z maszerujących z lewej strony są obowiązani nieść latarki:

1) pierwszy — ze światłem białym, skierowanym do przodu,

2) ostatni — ze światłem czerwonym, skierowanym do tyłu.

W kolumnie o długości przekraczającej 20 m maszerujący po lewej stronie są obowiązani nieść dodatkowe latarki ze światłem białym, rozmieszczone w taki sposób, aby odległość między nimi nie przekraczała 10 m. Światło latarek powinno być widoczne z odległości co najmniej 150 m.

Art. 11. 1. Pieszy przechodząc przez jezdnię lub torowisko jest obowiązany zachować szczególną ostrożność oraz — z zastrzeżeniem ust. 4 — korzystać z przejść dla pieszych; pieszy znajdujący się na tych przejściach ma pierwszeństwo przed kierującymi pojazdami.

2. Poza przejściami dla pieszych przechodzenie przez jezdnię jest dozwolone tylko pod warunkiem, że nie spowoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub utrudnienia ruchu pojazdów; pieszy jest obowiązany pojazdom tym ustąpić pierwszeństwa; do przeciwległej krawędzi jezdni powinien kierować się drogą najkrótszą (prostopadle do osi jezdni).

3. Na obszarze zabudowanym na drogach o dwóch jezdniach lub po których kursują tramwaje po torowisku wyodrębnionym z jezdni pieszy może korzystać tylko z przejść dla pieszych.

4. Przechodzenie przez jezdnię poza przejściami dla pieszych jest dozwolone, gdy odległość od przejścia przekracza 100 m; jeżeli jednak skrzyżowanie bez wyznaczonego przejścia znajduje się w odległości mniejszej niż 100 m — jest dozwolone również na tym skrzyżowaniu.

5. Przepisy ust. 1—4 stosuje się odpowiednio, jeżeli na drodze znajduje się przejście nadziemne lub podziemne dla pieszych.

6. Przechodzenie przez torowisko wyodrębnione z jezdni jest dozwolone tylko w miejscach do tego przeznaczonych.

7. Zabrania się:

1) wchodzenia na jezdnię:
   a) bezpośrednio przed jadącym pojazdem, w tym również na przejściach dla pieszych,
   b) spoza pojazdu lub innej przeszkody ograniczającej widoczność drogi,

2) przechodzenia przez jezdnię w miejscach o niedostatecznej widoczności drogi,

3) zmniejszania prędkości lub zatrzymywania się bez uzasadnionej potrzeby podczas przechodzenia przez jezdnię lub torowisko,

4) przebiegania przez jezdnię,

5) chodzenia po torowiskach,

6) wchodzenia na tory, gdy zapory lub półzapory są opuszczone lub opuszczanie ich zostało rozpoczęte,

7) przechodzenia przez jezdnię w miejscu, w którym urządzenia zabezpieczające lub przeszkoda oddzielają drogę dla pieszych albo chodnik od jezdni, bez względu na to, po której stronie jezdni się one znajdują.

8. Na przystanku komunikacji publicznej z wysepką dla pasażerów, która łączy się z przejściem dla pieszych, przechodzenie do przystanku i z przystanku dozwolone jest tylko po tym przejściu.

9. Jeżeli przejście dla pieszych wyznaczone jest na drodze o dwóch jezdniach, przejście na każdej jezdni uważa się za przejście odrębne. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przejść dla pieszych w miejscach, w których ruch pojazdów jest rozdzielony wysepką lub za pomocą innych urządzeń wystających z jezdni.

Art. 12. Przepisów art. 9—11 nie stosuje się w razie zamknięcia ruchu pojazdów na drodze.

Rozdział 4

Przepisy o ruchu pojazdów

Oddział 1

Zasady ogólne

Art. 13. 1. Na drogach obowiązuje kierującego pojazdem ruch prawostronny.

2. Na drogach o dwóch jezdniach kierujący jest obowiązany jechać po prawej jezdni; do jezdni tych nie wlicza się jezdni przeznaczonych do dojazdu do posesji położonych przy drodze.

3. Na jezdniach dwukierunkowych o co najmniej czterech pasach ruchu kierujący pojazdem jest obowiązany zajmować pasy ruchu znajdujące się na prawej połowie jezdni.

4. Kierujący jest obowiązany jechać możliwie blisko prawej krawędzi jezdni. Jeżeli pasy ruchu na jezdni są wyznaczone, nie może zajmować więcej niż jednego pasa.

5. Kierujący pojazdem zaprzęgowym, rowerem, wózkiem ręcznym i inwalidzkim oraz osoba kierująca pojazdem napędzanym silnikiem, idąca obok takiego pojazdu, są obowiązani poruszać się po poboczu, chyba że nie nadaje się ono do jazdy lub ruch pojazdu utrudniałby ruch pieszych.

6. Jeżeli tory pojazdów szynowych znajdują się w jezdni, kierujący pojazdem nieszynowym znajdującym się na części jezdni, po której poruszają się pojazdy szynowe, jest obowiązany ustąpić miejsca nadjeżdżającemu pojazdowi szynowemu.

Art. 14. Na autostradzie i drodze ekspresowej zabrania się:

1) zatrzymywania i postoju pojazdów w innych miejscach niż wyznaczone w tym celu; jeżeli unieruchomienie pojazdu nastąpiło z przyczyn technicznych, kierowca jest obowiązany usunąć pojazd z jezdni oraz ostrzegać innych uczestników ruchu,

2) cofania,

3) wjeżdżania na pas między jezdniami.

Oddział 2

Włączanie się do ruchu

Art. 15. 1. Włączanie się do ruchu następuje przy rozpoczynaniu jazdy po zatrzymaniu się lub postoju nie wynikającym z warunków lub przepisów ruchu drogowego, jak również przy wjeżdżaniu:

1) na drogę z nieruchomości, z obiektu przydrożnego lub dojazdu do takiego obiektu, z drogi nie będącej drogą publiczną oraz ze strefy zamieszkania,

2) z pola na drogę oraz z drogi gruntowej na drogę twardą,

3) z pobocza, z pasa ruchu dla pojazdów powolnych lub z drogi dla rowerów na jezdnię,

4) pojazdem szynowym z zajezdni na drogę lub z pętli na jezdnię.

2. Kierujący włączający się do ruchu są obowiązani zachować szczególną ostrożność oraz ustąpić pierwszeństwa.

Art. 16. 1. Na obszarze zabudowanym kierujący pojazdem zbliżający się do oznaczonego przystanku autobusowego (trolejbusowego) jest obowiązany zmniejszyć prędkość, a w razie potrzeby zatrzymać się, aby umożliwić autobusom (trolejbusom) włączenie się do ruchu, jeżeli kierowca takiego pojazdu sygnalizuje kierunkowskazem zamiar zmiany pasa ruchu lub wjechania z zatoki na jezdnię.

2. Kierowcy autobusów (trolejbusów), o których mowa w ust. 1, mogą wjechać na sąsiedni pas ruchu lub na jezdnię dopiero po upewnieniu się, że nie spowoduje to zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Oddział 3

Prędkość i hamowanie

Art. 17. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany jechać z prędkością zapewniającą panowanie nad pojazdem, z uwzględnieniem warunków, w jakich ruch się odbywa, w szczególności zaś takich okoliczności, jak rzeźba terenu, stan i widoczność drogi, stan i ładunek pojazdu oraz warunki atmosferyczne i natężenie ruchu.

2. Kierujący jest obowiązany:

1) prowadzić pojazd z prędkością nie utrudniającą jazdy innym kierującym,

2) hamować w sposób nie powodujący zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub jego utrudnienia,

3) utrzymywać odstęp niezbędny do uniknięcia zderzenia w razie hamowania lub zatrzymania poprzedzającego pojazdu.

3. Poza obszarem zabudowanym na jezdniach dwukierunkowych o dwóch pasach ruchu kierujący pojazdami objętymi indywidualnym ograniczeniem prędkości i pojaz-

dami lub zespołami pojazdów o długości większej niż 7 m są obowiązani utrzymywać taki odstęp od pojazdów silnikowych znajdujących się przed nimi, aby inne wyprzedzające pojazdy mogły bezpiecznie wjechać w lukę utrzymywaną między tymi pojazdami. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli kierujący przystępuje do wyprzedzania lub gdy wyprzedzanie jest zabronione.

Art. 18. 1. Ustala się następującą dopuszczalną prędkość pojazdów na drogach:

1) na obszarze zabudowanym — 60 km/h,
2) w strefie zamieszkania — 20 km/h,
3) poza obszarem zabudowanym:
   a) samochodu osobowego i motocykla — 90 km/h,
   b) samochodu osobowego z przyczepą, motocykla z przyczepą, samochodu ciężarowego (również z przyczepą), autobusu (również z przyczepą), trolejbusu (również z przyczepą), pojazdu specjalnego, pojazdu członowego i ciągnika siodłowego, ciągnika balastowego (również z przyczepą), pojazdu szynowego — 70 km/h,
4) na autostradzie i na drodze ekspresowej — prędkości ustalone w pkt 3, z tym że dopuszcza się prędkość:
   a) samochodów osobowych bez przyczep — do 110 km/h,
   b) autobusów bez przyczep — do 90 km/h.

2. Dopuszczalna prędkość ciągnika rolniczego (również z przyczepą) nie może przekraczać 30 km/h, a pojazdu z urządzeniem lub ładunkiem wystającym do przodu więcej niż 1,5 m od siedzenia dla kierującego:

1) na obszarze zabudowanym — 30 km/h,
2) poza obszarem zabudowanym — 60 km/h.

3. Przepisy ust. 1 pkt 3 i 4 nie dotyczą pojazdów oznaczonych z przodu i z tyłu tablicami z napisem „jazda próbna", eksploatowanych w ramach badań i prób przeprowadzanych przez właściwe przedsiębiorstwa produkcyjne lub powołane do tego placówki naukowo-badawcze.

4. Ministrowie Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych określają zasady i warunki wprowadzania za pomocą znaków drogowych innej niż ustalona w ust. 1 pkt 1 dopuszczalnej prędkości pojazdów oraz organy administracji państwowej właściwe w tych sprawach.

5. Organ administracji państwowej dopuszczający pojazd do ruchu może ustalić indywidualnie dopuszczalną prędkość pojazdu niższą niż określona w ust. 1 i 2, jeżeli jest to uzasadnione cechami konstrukcyjnymi pojazdu. Ograniczenie prędkości należy uwidocznić na znaku z tyłu pojazdu. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przyczep.

Oddział 4

Zmiana kierunku jazdy lub pasa ruchu

Art. 19. 1. Kierujący pojazdem może zmienić kierunek jazdy lub zajmowany pas ruchu tylko z zachowaniem szczególnej ostrożności oraz pod warunkiem, że nie spowoduje to zajechania drogi innym kierującym.

2. Kierujący pojazdem jest obowiązany przed skręceniem zbliżyć się:

1) do prawej krawędzi jezdni — jeżeli zamierza skręcić w prawo,
2) do środka jezdni, a na jezdni o ruchu jednokierunkowym do lewej jej krawędzi — jeżeli zamierza skręcić w lewo.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli wymiary pojazdu uniemożliwiają skręcenie zgodnie z tym przepisem lub dopuszczalna jest jazda wyłącznie w jednym kierunku.

4. Kierujący pojazdem zawracając jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa również pojazdom wjeżdżającym z drogi podporządkowanej.

5. Zabrania się zawracania:

1) w tunelach, na mostach i wiaduktach oraz na drogach jednokierunkowych,
2) na autostradach,
3) na drogach ekspresowych, z wyjątkiem skrzyżowań i miejsc do tego przeznaczonych,
4) w warunkach, w których mogłoby to zagrażać bezpieczeństwu ruchu lub ruch ten utrudnić.

6. Kierujący pojazdem jest obowiązany zawczasu i wyraźnie sygnalizować zamiar zmiany kierunku jazdy lub pasa ruchu oraz zaprzestać sygnalizowania niezwłocznie po wykonaniu manewru.

Oddział 5

Wymijanie, omijanie i cofanie

Art. 20. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany:

1) przy wymijaniu zachować bezpieczny odstęp od wymijanego pojazdu lub uczestnika ruchu, a w razie potrzeby — zboczyć na prawo i zmniejszyć prędkość lub zatrzymać się,
2) przy omijaniu zachować bezpieczny odstęp od omijanego pojazdu lub uczestnika ruchu albo przeszkody i — w razie potrzeby — zmniejszyć prędkość,
3) przy cofaniu zachować szczególną ostrożność.

2. Zabrania się cofania pojazdu w tunelach, na mostach i wiaduktach.

Oddział 6

Wyprzedzanie

Art. 21. 1. Przed wyprzedzaniem kierujący jest obowiązany upewnić się, czy ma odpowiednią widoczność i dostateczne miejsce do wyprzedzania, bez utrudnienia komukolwiek ruchu.

2. Przy wyprzedzaniu kierujący pojazdem jest obowiązany — z zastrzeżeniem ust. 3, 4 i 9 — przejeżdżać z lewej strony wyprzedzanego uczestnika ruchu, z zachowaniem szczególnej ostrożności, a zwłaszcza bezpiecznego odstępu; w razie wyprzedzania pojazdu jednośladowego lub kolumny pieszych odstęp nie może być mniejszy niż jeden metr.

3. Pojazd szynowy może być wyprzedzany tylko z prawej strony, chyba że położenie torów uniemożliwia takie wyprzedzanie lub wyprzedzanie odbywa się na jezdni jednokierunkowej.

4. Wyprzedzanie uczestnika ruchu, który sygnalizuje zamiar skręcenia w lewo, może odbywać się tylko z jego prawej strony.

5. Kierujący, po wyprzedzeniu, jest obowiązany wjechać na dotychczas zajmowany pas ruchu, chyba że zamierza w dalszym ciągu wyprzedzać, pod warunkiem jednak, że pozostanie na tym pasie ruchu nie spowoduje utrudnienia jazdy innym kierującym.

6. Kierującemu pojazdem wyprzedzanym zabrania się zwiększania prędkości, a kierujący pojazdem wolnobieżnym, ciągnikiem rolniczym lub pojazdem bez silnika jest obowiązany usunąć się jak najbardziej na prawo i — w razie potrzeby — zatrzymać się w celu ułatwienia wyprzedzenia.

7. Zabrania się wyprzedzania:

1) przy dojeżdżaniu do wierzchołka wzniesienia,
2) na zakrętach oznaczonych znakami ostrzegawczymi,
3) na skrzyżowaniach, z wyjątkiem skrzyżowań o ruchu okrężnym lub na których ruch jest kierowany.

8. Dopuszcza się wyprzedzanie w miejscach wymienionych w ust. 7 pkt 1 i 2 na jezdniach:

1) jednokierunkowych,
2) dwukierunkowych z wyznaczonymi pasami ruchu, pod warunkiem że kierujący nie wjeżdża na część jezdni przeznaczoną do ruchu w kierunku przeciwnym — w miejscu, gdzie jest to zabronione znakami na jezdni.

9. Na drogach z wyznaczonymi pasami ruchu dopuszcza się, przy zachowaniu ust. 1 i 7, wyprzedzanie z prawej strony:

1) na jezdniach jednokierunkowych,
2) na jezdniach dwukierunkowych, jeżeli co najmniej dwa pasy ruchu na obszarze zabudowanym lub trzy pasy ruchu poza obszarem zabudowanym przeznaczone są do jazdy w tym samym kierunku.

Oddział 7

Przecinanie się kierunków ruchu

Art. 22. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do skrzyżowania, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność oraz ustąpić pierwszeństwa pojazdom nadjeżdżającym z prawej strony, a jeżeli skręca w lewo — także jadącym z kierunku przeciwnego na wprost lub skręcającym w prawo.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do pojazdów szynowych, które mają pierwszeństwo w stosunku do innych pojazdów, bez względu na to, z której strony nadjeżdżają.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również w razie przecinania się poza skrzyżowaniem kierunków ruchu pojazdów jadących po tej samej drodze.

4. Kierującemu pojazdem zabrania się:

1) wjeżdżania na skrzyżowanie, jeżeli na skrzyżowaniu i za nim nie ma miejsca do kontynuowania jazdy,
2) rozdzielania kolumny pieszych.

Art. 23. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do przejścia dla pieszych, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność i ustąpić pierwszeństwa pieszemu znajdującemu się na przejściu.

2. Kierujący pojazdem, który skręca w drogę poprzeczną, jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa pieszemu przechodzącemu na skrzyżowaniu przez jezdnię drogi, na którą wjeżdża.

3. Kierującemu pojazdem zabrania się:

1) wyprzedzania na przejściach dla pieszych i bezpośrednio przed nimi, z wyjątkiem przejść, na których ruch jest kierowany,
2) omijania pojazdu, który jechał w tym samym kierunku, lecz zatrzymał się w celu ustąpienia pierwszeństwa pieszemu,
3) jazdy wzdłuż po przejściu dla pieszych.

4. Kierujący pojazdem, przejeżdżając przez chodnik lub inną drogę dla pieszych, powinien jechać powoli i ustąpić pierwszeństwa pieszemu.

5. Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio przy jeździe na placach (ulicach), na których ze względu na brak wyodrębnienia jezdni i chodników ruch pieszych i pojazdów odbywa się na tej samej powierzchni.

6. Kierujący jest obowiązany zachować szczególną ostrożność przy przejeżdżaniu obok oznaczonego przystanku tramwajowego nie znajdującego się przy chodniku. Jeżeli przystanek nie jest wyposażony w wysepkę dla pasażerów, a na przystanek wjeżdża tramwaj lub stoi na nim, kierujący jest obowiązany zatrzymać pojazd w takim miejscu i na taki czas, aby zapewnić pieszym swobodny dostęp do tramwaju i na chodnik. Przepisy te stosuje się odpowiednio przy ruchu wszelkich innych pojazdów komunikacji publicznej.

7. W razie przechodzenia przez jezdnię osoby upośledzonej, używającej specjalnego oznaczenia, lub osoby o widocznej niesprawności ruchowej kierujący jest obowiązany zatrzymać pojazd w celu umożliwienia jej przejścia.

Art. 24. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do przejazdu kolejowego oraz przejeżdżając przez przejazd, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność; przed wjechaniem na tory powinien upewnić się, czy nie zbliża się pociąg, a ponadto przedsięwziąć wszelkie środki ostrożności, zwłaszcza jeżeli wskutek mgły lub z innych powodów przejrzystość powietrza jest zmniejszona.

2. Kierujący jest obowiązany prowadzić pojazd z taką prędkością, aby mógł go zatrzymać w bezpiecznym miejscu, gdy nadjeżdża pociąg lub gdy urządzenia zabezpieczające albo dawane sygnały zabraniają wjazdu na przejazd.

3. Kierującemu pojazdem zabrania się:

1) objeżdżania opuszczonych zapór lub półzapór oraz wjeżdżania na przejazd, jeżeli opuszczanie ich zostało rozpoczęte lub podnoszenie nie zostało zakończone,
2) wjeżdżania na przejazd, jeżeli po drugiej stronie przejazdu nie ma miejsca do kontynuowania jazdy,
3) wyprzedzania na przejazdach kolejowych i bezpośrednio przed nimi,
4) omijania pojazdów oczekujących na otwarcie ruchu przez przejazd, jeżeli wymagałoby to wjechania na część jezdni przeznaczoną dla przeciwnego kierunku ruchu.

4. W razie unieruchomienia pojazdu na przejeździe kolejowym kierujący jest obowiązany niezwłocznie usunąć go z przejazdu, a jeżeli nie jest to możliwe — ostrzegać kierujących pojazdami szynowymi o niebezpieczeństwie.

5. Przejazd pojazdu lub zespołu pojazdów o długości przekraczającej 10 m i nie mogących rozwinąć prędkości powyżej 6 km/h może być dokonany tylko po uprzednim upewnieniu się, że w czasie potrzebnym na przejechanie przez przejazd kolejowy nie nadjedzie pociąg, lub po uzgodnieniu czasu przejazdu z dróżnikiem kolejowym.

6. Przepisy ust. 1—4 stosuje się odpowiednio przy przejeżdżaniu przez tory tramwajowe.

Oddział 8

Ostrzeganie oraz jazda w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza

Art. 25. 1. Kierujący pojazdem powinien używać sygnałów ostrzegawczych — dźwiękowych lub świetlnych, w razie gdy zachodzi konieczność ostrzeżenia o niebezpieczeństwie.

2. Zabrania się:

1) nadużywania sygnałów ostrzegawczych lub używania ich do celów niezgodnych z przeznaczeniem,
2) używania sygnałów dźwiękowych na obszarze zabudowanym, chyba że jest to konieczne w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem,
3) ostrzegania światłami drogowymi w warunkach, w których może to spowodować oślepienie innych kierujących.

Art. 26. 1. W czasie jazdy w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza spowodowanej mgłą, opadami atmosferycznymi lub innymi przyczynami kierujący jest obowiązany zachowywać szczególną ostrożność, a ponadto:

1) kierujący pojazdem silnikowym jest obowiązany:
   a) włączyć światła mijania lub przeciwmgłowe przednie albo obydwa te światła,
   b) dawać krótkotrwałe sygnały dźwiękowe w czasie wyprzedzania lub omijania poza obszarem zabudowanym,
2) kierujący innym pojazdem niż wymieniony w pkt 1 jest obowiązany:
   a) włączyć światła, w które pojazd jest wyposażony,
   b) korzystać z pobocza drogi, a jeżeli nie jest to możliwe — jechać jak najbliżej krawędzi jezdni i nie wyprzedzać innych pojazdów.

2. W warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza dopuszcza się również używanie tylnych świateł przeciwmgłowych, a poza obszarem zabudowanym od zmierzchu do świtu — świateł drogowych.

3. Na drogach krętych dopuszcza się używanie przednich świateł przeciwmgłowych od zmierzchu do świtu również w warunkach normalnej przejrzystości powietrza.

Oddział 9

Holowanie

Art. 27. 1. Kierujący może holować pojazd silnikowy tylko pod warunkiem, że:

1) prędkość pojazdu holującego nie przekracza 30 km/h na obszarze zabudowanym i 60 km/h poza takim obszarem,
2) pojazd holujący ma włączone światła mijania również w okresie dostatecznej widoczności,
3) w pojeździe holowanym znajduje się kierowca mający uprawnienie do kierowania tym pojazdem, chyba że pojazd jest holowany w sposób wykluczający potrzebę kierowania nim,
4) pojazd holowany jest połączony z pojazdem holującym w sposób wykluczający odczepienie się w czasie jazdy; nie dotyczy to holowania motocykla, który powinien być połączony z pojazdem holującym połączeniem giętkim w sposób umożliwiający łatwe odczepienie,
5) pojazd holowany, z wyjątkiem motocykla, jest zaopatrzony z tyłu po lewej stronie w ostrzegawczy trójkąt odblaskowy, a w okresie niedostatecznej widoczności ma ponadto włączone światła pozycyjne,
6) w pojeździe holowanym na połączeniu sztywnym jest sprawny co najmniej jeden układ hamulców, a w pojeździe holowanym na połączeniu giętkim — dwa układy,
7) odległość między pojazdami wynosi nie więcej niż 3 m przy połączeniu sztywnym, a od 4 do 6 m przy połączeniu giętkim, przy czym połączenie jest oznakowane na przemian pasami białymi i czerwonymi lub zaopatrzone w chorągiewkę barwy żółtej lub czerwonej; przepisu tego nie stosuje się w razie holowania pojazdów Sił Zbrojnych.

2. Zabrania się holowania:

1) pojazdu, którego stan techniczny umożliwia jazdę,
2) pojazdu o niesprawnym układzie kierowniczym lub o niesprawnych hamulcach, chyba że sposób holowania wyklucza potrzebę ich użycia, a rzeczywista masa całkowita pojazdu holowanego nie przekracza rzeczywistej masy całkowitej pojazdu holującego,
3) pojazdu na połączeniu giętkim, jeżeli w pojeździe tym działanie układu hamulcowego uzależnione jest od pracy silnika, a silnik jest unieruchomiony,
4) więcej niż jednego pojazdu, z wyjątkiem pojazdu członowego,
5) pojazdem z przyczepą (naczepą),
6) na autostradzie, z wyjątkiem holowania do najbliższego wyjazdu.

Rozdział 5

Przepisy o ruchu rowerów, pojazdów zaprzęgowych oraz o jeździe wierzchem i pędzeniu zwierząt

Art. 28. 1. Kierujący rowerem, korzystający z drogi przeznaczonej tylko do ruchu rowerów i pieszych, jest obowiązany zachowywać szczególną ostrożność wobec pieszych idących taką drogą i ustępować im pierwszeństwa.

2. Na rowerze dopuszcza się przewożenie dziecka do lat 7 pod warunkiem, że jest ono umieszczone na dodatkowym siodełku, zapewniającym bezpieczną jazdę.

3. Kierującemu rowerem zabrania się:

1) jazdy po drodze przeznaczonej tylko dla pieszych,
2) jazdy obok innego uczestnika ruchu na jezdni,

3) jazdy bez trzymania co najmniej jednej ręki na kierownicy oraz nóg na pedałach,

4) czepiania się pojazdów bezpośrednio lub za pomocą linki.

4. Kierującemu motorowerem na drodze przeznaczonej tylko dla rowerów zabrania się przekraczania prędkości 40 km/h, a na drodze przeznaczonej tylko dla rowerów i pieszych — 30 km/h.

Art. 29. 1. Do zaprzęgu mogą być używane tylko zwierzęta niepłochliwe, odpowiednio sprawne fizycznie i dające sobą kierować.

2. Kierujący powinien utrzymywać pojazd i zaprzęg w takim stanie, aby mógł nad nimi panować.

3. Zwierzęta mogą być prowadzone luzem przy pojeździe zaprzęgowym z jego prawej strony, w liczbie nie większej niż dwie sztuki.

4. Bezpośrednio jeden za drugim mogą jechać nie więcej niż trzy pojazdy zaprzęgowe; odległość między trzecim pojazdem a następnym nie może być mniejsza niż 100 m.

5. Kierujący pojazdem zaprzęgowym przy wjeżdżaniu na drogę twardą w miejscu, gdzie nie ma dostatecznej widoczności drogi, jest obowiązany prowadzić zwierzę za uzdę.

6. Przewożenie osób pojazdami zaprzęgowymi jest dozwolone pod warunkiem urządzenia miejsc do siedzenia; przepisu tego nie stosuje się podczas jazd związanych z pracami prowadzonymi w polu lub w lesie.

7. Kierującemu pojazdem zaprzęgowym zabrania się:

1) przeciążania zwierząt,

2) jazdy obok innego uczestnika ruchu na jezdni,

3) pozostawiania pojazdu nie zabezpieczonego przed ruszeniem,

4) jazdy pojazdami na płozach bez dzwonków lub grzechotek.

Art. 30. 1. Jeździec i poganiacz są obowiązani korzystać z dróg (ścieżek, pasów) przeznaczonych do pędzenia zwierząt; w razie braku takich dróg mogą korzystać z pobocza, a jeżeli brak pobocza — z jezdni.

2. Do jazdy wierzchem i pędzenia zwierząt stosuje się odpowiednio przepisy art. 29 ust. 1 i 2 oraz przepisy o ruchu pojazdów.

Art. 31. 1. Zabrania się jazdy wierzchem:

1) bez uzdy,

2) obok innego uczestnika ruchu na jezdni,

3) po drogach oznaczonych znakami z numerem drogi międzynarodowej oraz po drogach, na których obowiązuje zakaz ruchu pojazdów zaprzęgowych,

4) po drogach twardych w okresie niedostatecznej widoczności.

2. Na drogach gruntowych dopuszcza się jazdę wierzchem w okresie niedostatecznej widoczności pod warunkiem umieszczenia po lewej stronie jeźdźca lub wierzchowca latarki ze światłem białym skierowanym do przodu oraz światłem czerwonym skierowanym do tyłu. Światła te powinny być widoczne z odległości co najmniej 150 m.

3. Jeździec może prowadzić luzem tylko jedno zwierzę po swojej prawej stronie.

Art. 32. 1. Zwierzęta można pędzić po drodze tylko pod odpowiednim nadzorem; zwierzęta pojedyncze mogą być prowadzone tylko na uwięzi.

2. Poganiacz jest obowiązany:

1) iść po lewej stronie pędzonych zwierząt,

2) w okresie niedostatecznej widoczności — nieść latarkę z widocznym z odległości co najmniej 150 m światłem białym skierowanym do przodu i czerwonym skierowanym do tyłu.

3. Zabrania się:

1) pędzenia zwierząt po drogach oznaczonych znakami z numerem drogi międzynarodowej, a po innych drogach twardych — w okresie od zmierzchu do świtu,

2) przepędzania zwierząt w poprzek drogi w miejscach niewidocznych na dostateczną odległość,

3) zatrzymywania zwierząt na jezdni,

4) dopuszczania do zajmowania przez zwierzęta więcej niż prawej połowy jezdni albo drogi dla pieszych lub rowerzystów.

4. Niezależnie od ograniczeń wymienionych w ust. 3 wojewoda może wprowadzić na obszarze województwa zakaz pędzenia zwierząt na określonych drogach lub obszarach oraz w określonym czasie.

Dział II

PORZĄDEK I BEZPIECZEŃSTWO RUCHU NA DROGACH

Rozdział 1

Przepisy porządkowe

Art. 33. Kierujący pojazdem jest obowiązany mieć przy sobie i okazywać na żądanie uprawnionego organu dokumenty uprawniające do kierowania i używania danego pojazdu i świadectwo kwalifikacji, o którym mowa w art. 71 ust. 3, a także dokumenty potwierdzające opłacenie składki ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu.

Art. 34. Kierowca pojazdu samochodowego oraz osoby przewożone takim pojazdem, wyposażonym w pasy bezpieczeństwa, są obowiązani korzystać z tych pasów podczas jazdy po jezdni dróg twardych. Obowiązek ten nie dotyczy:

1) dzieci do lat 10,

2) osób mających zaświadczenie o przeciwwskazaniu do używania pasów bezpieczeństwa,

3) kierowców taksówek podczas przewożenia pasażera,

4) policjantów, funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej i Służby Więziennej oraz żołnierzy Sił Zbrojnych podczas przewożenia osób zatrzymanych.

Art. 35. Kierujący motocyklem lub motorowerem oraz osoby przewożone takimi pojazdami są obowiązani do używania na drodze twardej hełmów ochronnych odpowiadających właściwym warunkom technicznym. Obowiązek ten nie dotyczy dzieci do lat 7, pod warunkiem że pojazdy te nie przekraczają prędkości 40 km/h.

Art. 36. 1. Dziecko w wieku do lat 7 może korzystać z drogi tylko pod opieką osoby, która osiągnęła wiek co najmniej 10 lat; nie dotyczy to ruchu na drodze przeznaczonej wyłącznie dla pieszych.

2. Niewidomy jest obowiązany nieść białą laskę w sposób widoczny podczas samodzielnego poruszania się po drodze.

Art. 37. 1. W razie uczestniczenia w wypadku drogowym kierujący pojazdem jest obowiązany:

1) zatrzymać pojazd nie powodując przy tym zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego,
2) przedsięwziąć odpowiednie środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa ruchu w miejscu wypadku,
3) jeżeli nie ma zabitych lub rannych — niezwłocznie usunąć pojazd z miejsca wypadku, aby nie powodował zagrożenia lub tamowania ruchu,
4) podać swoje dane personalne na żądanie osób uczestniczących w wypadku.

2. Jeżeli w wypadku są zabici lub ranni, kierujący pojazdem jest obowiązany ponadto:

1) udzielić niezbędnej pomocy ofiarom wypadku oraz wezwać pogotowie ratunkowe i Policję,
2) nie podejmować czynności, które mogłyby utrudnić ustalenie przebiegu wypadku,
3) pozostać na miejscu wypadku, a jeżeli wezwanie pogotowia lub Policji wymaga oddalenia się, niezwłocznie powrócić na to miejsce.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do innych osób uczestniczących w wypadku.

Art. 38. 1. Nauka jazdy pojazdami silnikowymi i szynowymi może być prowadzona tylko przez osoby do tego uprawnione.

2. Pojazdy do nauki jazdy lub egzaminu powinny być oznaczone tablicą kwadratową barwy niebieskiej z białą literą „L".

Art. 39. Zabrania się:

1) kierowania pojazdem, jazdy wierzchem oraz pędzenia zwierząt osobom w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo podobnie działającego środka, albo takiej zawartości alkoholu lub innych środków, które te stany mogą wywołać,
2) przewożenia poza specjalnym dodatkowym fotelem ochronnym, odpowiadającym określonym warunkom technicznym, dzieci w wieku do lat 10 na przednim siedzeniu w samochodzie osobowym, a osób nietrzeźwych — na rowerze lub motocyklu, chyba że są przewożone w bocznym wózku,
3) zaśmiecania i zanieczyszczania drogi,
4) wypuszczania zwierząt na drogę,
5) umieszczania na drodze lub w jej pobliżu urządzeń wysyłających lub odbijających światło w sposób powodujący oślepienie albo wprowadzających w błąd uczestników ruchu,
6) samowolnego umieszczania lub włączania albo usuwania lub wyłączania znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń ostrzegawczo-zabezpieczających na drogach, jak również zmiany ich położenia lub ich zasłaniania,
7) samowolnego umieszczania w pasie drogowym jakichkolwiek znaków, napisów i symboli,
8) umieszczania na drodze przedmiotów, które mogłyby zagrażać bezpieczeństwu ruchu; jeżeli jednak usunięcie ich nie jest możliwe, należy je oznakować w sposób widoczny w dzień i w nocy,
9) kierowania pojazdem przewożącym pasażerów w sposób niezgodny z pkt 2 oraz z art. 34—35 i art. 53 ust. 1.

Rozdział 2

Zatrzymanie i postój

Art. 40. 1. Zatrzymanie i postój pojazdu są dozwolone tylko w miejscach i w warunkach, w których jest on z dostatecznej odległości widoczny dla innych kierujących i nie powoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub jego utrudnienia.

2. Zatrzymując pojazd na jezdni kierujący powinien ustawić go jak najbliżej jej krawędzi oraz równolegle do niej.

3. W czasie postoju na drodze poza obszarem zabudowanym pojazdy lub zwierzęta powinny znajdować się, jeżeli to tylko możliwe, poza jezdnią.

Art. 41. 1. Zabrania się zatrzymywania pojazdu:

1) na przejazdach kolejowych i tramwajowych, na skrzyżowaniach oraz w odległości mniejszej niż 10 m od przejazdu lub skrzyżowania,
2) na przejściach dla pieszych i na przejazdach dla rowerzystów oraz w odległości mniejszej niż 10 m przed tymi przejściami i przejazdami; na drogach dwukierunkowych o dwóch pasach ruchu zakaz ten obowiązuje także za tymi przejściami i przejazdami; dla samochodów osobowych i motocykli odległość ta wynosi 5 m,
3) w tunelach, na mostach i wiaduktach,
4) na jezdni wzdłuż linii ciągłej oraz w pobliżu jej punktów krańcowych, jeżeli zmusiłoby to innych kierujących pojazdami wielośladowymi do najeżdżania na tę linię,
5) na jezdni obok linii przerywanej wyznaczającej krawędź jezdni oraz na jezdni i na poboczu wzdłuż linii ciągłej wyznaczającej krawędź jezdni,
6) w odległości mniejszej niż 10 m od przedniej strony znaku lub sygnału drogowego, jeżeli zostałyby one zasłonięte przez pojazd,
7) przy lewej krawędzi jezdni, z wyjątkiem zatrzymania lub postoju pojazdu na obszarze zabudowanym na drodze jednokierunkowej lub na jezdni dwukierunkowej o małym ruchu,
8) w odległości mniejszej niż 15 m od słupka lub tablicy oznaczającej przystanek komunikacji publicznej, a na przystanku z zatoką — na całej jej długości,
9) w odległości mniejszej niż 15 m od punktów krańcowych wysepki, jeżeli jezdnia z prawej jej strony ma tylko jeden pas ruchu.

2. Zabrania się postoju:

1) w miejscach utrudniających wjazd lub wyjazd, a w szczególności przed wjazdem do bram, garaży, parkingów i wnęk postojowych,

2) w miejscach utrudniających dostęp do innego prawidłowo zaparkowanego pojazdu lub wyjazd tego pojazdu,

3) przed i za przejazdem kolejowym po obu stronach drogi na odcinku od przejazdu kolejowego do słupka wskaźnikowego z jedną kreską,

4) w strefie zamieszkania w innych miejscach niż wyznaczone w tym celu.

3. Na chodnikach dopuszcza się zatrzymanie i postój kołami jednego boku lub przedniej osi pojazdów samochodowych o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 2,5 t, pod warunkiem że:

1) na danym odcinku jezdni nie obowiązuje zakaz zatrzymywania się lub zakaz postoju,

2) szerokość chodnika pozostawionego dla pieszych jest taka, że nie utrudnia im ruchu i jest nie mniejsza niż 1,5 m,

3) pojazd umieszczony przednią osią na chodniku nie tamuje ruchu pojazdów na jezdni.

4. Dopuszcza się, przy zachowaniu warunków określonych w ust. 3 pkt 2, zatrzymanie i postój na chodniku przy krawędzi jezdni całych samochodów osobowych i motocykli. Inne pojazdy o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 2,5 t mogą być w całości umieszczane na chodniku tylko w miejscach wyznaczonych w tym celu znakami drogowymi.

5. Kierującemu zabrania się pozostawiania pojazdu lub zwierzęcia na postoju bez zachowania środków ostrożności niezbędnych do uniknięcia wypadku i zapobieżenia uruchomieniu pojazdu przez osoby niepowołane.

6. W razie pozostawienia na drodze pojazdu, którego stan wskazuje na to, że nie jest on używany, albo pojazdu bez tablic rejestracyjnych, jeżeli są one dla danego rodzaju pojazdu wymagane, pojazd może być usunięty z drogi na koszt właściciela. Przepis ten stosuje się odpowiednio, jeżeli istnieje konieczność usunięcia pojazdu pozostawionego w miejscu, gdzie jest to zabronione, i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu, albo prowadzonego przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo podobnie działającego środka, jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdu w inny sposób.

7. W razie pozostawienia pojazdu w miejscu, gdzie jest to zabronione, lecz nie utrudnia to ruchu lub w inny sposób nie zagraża bezpieczeństwu, pojazd ten może być unieruchomiony przez zastosowanie urządzenia technicznego do blokady kół.

Art. 42. 1. W razie postoju pojazdu silnikowego lub przyczepy z powodu uszkodzenia lub wypadku kierowca jest obowiązany sygnalizować obecność pojazdu:

1) na autostradzie i drodze ekspresowej — w każdym przypadku,

2) na pozostałych drogach twardych:

a) poza obszarem zabudowanym — w razie postoju na jezdni w miejscu, gdzie jest to zabronione, a na poboczu, jeżeli pojazd nie jest widoczny z dostatecznej odległości,

b) na obszarze zabudowanym — w razie postoju na jezdni w miejscu, w którym zatrzymywanie jest zabronione.

2. Postój pojazdu wymienionego w ust. 1 należy sygnalizować w sposób następujący:

1) na autostradzie i drodze ekspresowej — przez:

a) włączenie świateł awaryjnych pojazdu, a jeżeli pojazd nie jest w nie wyposażony — włączenie świateł pozycyjnych,

b) umieszczenie ostrzegawczego trójkąta odblaskowego w odległości 100 m za pojazdem; trójkąt ten umieszcza się na jezdni lub poboczu, odpowiednio do miejsca unieruchomienia pojazdu,

2) na pozostałych drogach:

a) poza obszarem zabudowanym — przez włączenie świateł awaryjnych, a jeżeli pojazd nie jest w nie wyposażony — włączenie świateł pozycyjnych oraz umieszczenie w odległości 30—50 m za pojazdem ostrzegawczego trójkąta odblaskowego,

b) na obszarze zabudowanym — przez włączenie świateł awaryjnych, a jeżeli pojazd nie jest w nie wyposażony — włączenie świateł pozycyjnych i umieszczenie za pojazdem lub na nim, na wysokości nie większej niż metr, ostrzegawczego trójkąta odblaskowego.

3. Sygnalizowanie, o którym mowa w ust. 1 i 2, powinno trwać przez cały czas postoju pojazdu.

Rozdział 3

Używanie świateł zewnętrznych

Art. 43. 1. W okresie od zmierzchu do świtu kierujący pojazdem jest obowiązany, z zastrzeżeniem przepisu art. 26 ust. 1 pkt 1 lit. a), używać podczas jazdy:

1) na obszarze zabudowanym — świateł mijania,

2) poza obszarem zabudowanym — świateł drogowych lub świateł mijania albo obu tych świateł łącznie.

2. W okresie od 1 listopada do 1 marca kierujący pojazdem jest obowiązany od świtu do zmierzchu używać podczas jazdy świateł mijania lub świateł do jazdy dziennej.

3. Zabrania się oślepiania kierujących oraz pieszych maszerujących w kolumnie. Kierujący pojazdem, używający świateł drogowych, jest obowiązany przełączyć je na światła mijania w razie zbliżania się:

1) pojazdu nadjeżdżającego z kierunku przeciwnego, przy czym jeżeli jeden z kierujących wyłączył światła drogowe — drugi jest obowiązany uczynić niezwłocznie to samo,

2) do pojazdu poprzedzającego, jeżeli jego kierowca może być oślepiony,

3) pojazdu szynowego lub komunikacji wodnej, jeżeli poruszają się w takiej odległości, że zachodzi możliwość oślepienia kierujących tymi pojazdami.

4. Przepisów ust. 1 nie stosuje się do pojazdów, które nie są wyposażone w światła mijania lub drogowe; zamiast tych świateł powinny być używane światła stanowiące ich obowiązkowe wyposażenie.

5. Poza obszarem zabudowanym w okresie od świtu do zmierzchu kierujący motocyklem jest obowiązany używać podczas jazdy świateł mijania.

6. Podczas postoju w okresie niedostatecznej widoczności kierujący pojazdem silnikowym lub szynowym jest obowiązany włączyć światła pozycyjne przednie i tylne lub światła postojowe. Światła postojowe, w które wyposażony jest pojazd nie złączony z przyczepą, mogą być włączone tylko od strony środka jezdni; przepis ten stosuje się odpowiednio do innych pojazdów o długości nie większej niż 6 m.

7. W czasie postoju w miejscach oświetlonych w stopniu zapewniającym widoczność pojazdu lub znajdujących się poza jezdnią i poboczem wszystkie światła pojazdu mogą być wyłączone; przepisu tego nie stosuje się do pojazdów szynowych oraz do pojazdów, na których znajduje się urządzenie lub ładunek wystające poza pojazd i wymagające oznaczenia odrębnymi światłami.

8. Światło oświetlające przedmioty przydrożne (szperacz) może być włączone tylko w czasie unieruchomienia pojazdu.

Rozdział 4

Warunki używania pojazdów w ruchu drogowym

Art. 44. 1. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym może korzystać z ułatwień w ruchu drogowym tylko w razie, gdy:

1) pojazd uczestniczy w akcji związanej z ratowaniem życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia lub z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego,
2) w pojeździe włączone są jednocześnie sygnały świetlne i dźwiękowe, w które pojazd jest wyposażony; jednakże po zatrzymaniu pojazdu nie wymaga się używania sygnału dźwiękowego,
3) włączone są światła mijania również w okresie dostatecznej widoczności.

2. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym może, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności, nie stosować się do przepisów o ruchu drogowym, z wyjątkiem sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem.

Art. 45. 1. Pojazdy używane do wykonywania czynności na drodze wysyłają dodatkowe żółte sygnały błyskowe.

2. Kierowcy pojazdów wymienionych w ust. 1 mogą pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności nie stosować się do przepisów o obowiązku jazdy na jezdni lub przy jej prawej krawędzi oraz o zatrzymywaniu się i postoju, przy czym:

1) na jezdniach jednokierunkowych oraz poza miastem podczas oczyszczania dróg ze śniegu dopuszcza się również jazdę przy lewej krawędzi jezdni,
2) jazdę po chodnikach dopuszcza się tylko przy zachowaniu bezpieczeństwa pieszych.

3. Zabrania się używania dodatkowego żółtego sygnału błyskowego do innych celów niż wymienione w niniejszym artykule.

4. Przepisy ust. 1—3 stosuje się odpowiednio do pojazdów pomocy drogowej oraz innych pojazdów, na które ze względu na bezpieczeństwo ruchu należy zwracać szczególną uwagę.

Art. 46. 1. Pojazdy przewożące materiały niebezpieczne, z wyjątkiem określonych w przepisach szczegółowych, oznacza się z przodu i z tyłu tablicami ostrzegawczymi barwy pomarańczowej, z tym że:

1) pojazdy przewożące materiały promieniotwórcze — zamiast tymi tablicami — oznacza się znakami z napisem „Promieniowanie" i odpowiednim symbolem,
2) pojazdy Sił Zbrojnych — zamiast w tablice barwy pomarańczowej — mogą być wyposażone w znaki składające się z tarcz okrągłych barwy żółtej i czerwonej umieszczonych odpowiednio z przodu i z tyłu pojazdu; w tarczę wpisany jest trójkąt o barwie czarnej.

2. Przejeżdżając obok pojazdów wymienionych w ust. 1 lub jadąc za nimi albo zatrzymując się w ich pobliżu, kierujący innymi pojazdami są obowiązani zachować szczególną ostrożność w celu uniknięcia niebezpieczeństwa, a zwłaszcza pożaru, wybuchu lub skażenia środowiska.

Art. 47. 1. Liczba pojazdów jadących w zorganizowanej kolumnie nie może przekraczać:

1) samochodów osobowych i motocykli — 10,
2) rowerów jednośladowych nie wyposażonych w silnik — 15,
3) pozostałych pojazdów — 5.

2. Odległość między jadącymi kolumnami nie może być mniejsza niż 500 m dla kolumn pojazdów samochodowych oraz 200 m dla kolumn pojazdów zaprzęgowych i rowerów jednośladowych nie wyposażonych w silnik.

3. Jazda w kolumnie nie zwalnia kierującego pojazdem od przestrzegania obowiązujących przepisów ruchu drogowego.

4. Przepisy ust. 1 i 2 nie mają zastosowania do pojazdów uprzywilejowanych oraz do pojazdów Sił Zbrojnych, Policji, Straży Granicznej i jednostek Straży Pożarnej, a także kolumn pojazdów pilotowanych przez pojazdy Policji lub Sił Zbrojnych.

5. Zabrania się wjeżdżania między pojazdy wymienione w ust. 4 jadące w kolumnie.

Art. 48. 1. Pojazdy przeznaczone do przewozu dzieci do szkół i przedszkoli oznacza się z przodu i z tyłu kwadratowymi tarczami barwy żółtej, z symbolem dzieci barwy czarnej; w okresie niedostatecznej widoczności tarcze powinnny być oświetlone, chyba że są wykonane z materiału odblaskowego. Podczas wsiadania i wysiadania dzieci włącza się światła awaryjne, jeżeli pojazd jest w nie wyposażony.

2. Kierujący pojazdami omijającymi pojazdy wymienione w ust. 1 powinni zachować szczególną ostrożność i w razie potrzeby zatrzymać się.

3. Zabrania się oznaczania pojazdów tarczami, o których mowa w ust. 1, w czasie, gdy dzieci nie są przewożone.

Art. 49. Kierujący pojazdem silnikowym zarejestrowanym w Polsce, uczestniczący w ruchu międzynarodowym, są obowiązani zaopatrzyć pojazd z tyłu w znak z literami „PL", wyróżniający pojazdy w ruchu międzynarodowym.

Art. 50. 1. Zabrania się:

1) używania pojazdu w sposób zagrażający bezpieczeństwu osób znajdujących się w pojeździe i poza nim,

2) zakrywania świateł oraz urządzeń sygnalizacyjnych, tablic rejestracyjnych lub innych wymaganych tablic albo znaków, które w określonych warunkach powinny być widoczne,

3) ozdabiania tablic rejestracyjnych oraz umieszczania z przodu i z tyłu pojazdu znaków, napisów lub przedmiotów, które ograniczają czytelność tych tablic albo rozpraszają uwagę kierujących pojazdami.

2. Zabrania się kierującemu:

1) oddalania się od pojazdu, gdy silnik jest w ruchu,

2) używania pojazdu na obszarze zabudowanym w sposób powodujący uciążliwości związane z nadmierną emisją spalin do środowiska bądź wywoływania nadmiernego hałasu,

3) utrzymywania pracującego silnika podczas postoju przez czas dłuższy niż 1 minuta; nie dotyczy to pojazdów wykonujących czynności na drodze,

4) ciągnięcia za pojazdem osób na nartach, sankach, wrotkach i innych podobnych urządzeniach.

3. Używanie łańcuchów przeciwślizgowych na oponach jest dozwolone tylko na drogach pokrytych śniegiem.

Art. 51. 1. Ładunek na pojeździe umieszcza się w taki sposób, aby nie:

1) powodował przekroczenia dopuszczalnych nacisków osi pojazdu na drogę oraz dopuszczalnej ładowności pojazdu,

2) naruszał stateczności pojazdu,

3) utrudniał kierowania pojazdem,

4) ograniczał widoczności drogi i nie zasłaniał świateł, urządzeń sygnalizacyjnych, tablic rejestracyjnych i innych tablic lub znaków, w które pojazd jest zaopatrzony.

2. Ładunek umieszczony na pojeździe zabezpiecza się przed zmianą położenia i wywoływaniem nadmiernego hałasu; nie może on mieć odrażającego wyglądu ani też wydzielać odrażającej woni.

3. Ładunek wystający poza płaszczyzny obrysu pojazdu może być na nim umieszczony tylko przy zachowaniu następujących warunków:

1) ładunek wystający poza boczne płaszczyzny obrysu pojazdu może być umieszczony tylko w taki sposób, aby całkowita szerokość pojazdu z ładunkiem nie przekraczała 2,5 m, a przy szerokości pojazdu 2,5 m nie przekraczała 3 m, jednak pod warunkiem umieszczenia ładunku tak, aby nie wystawał ponad 25 cm,

2) ładunek nie może wystawać z tyłu pojazdu na odległość większą niż 2 m od tylnej płaszczyzny obrysu pojazdu lub zespołu pojazdów (w przypadku przyczepy kłonicowej odległość tę liczy się od osi przyczepy),

3) ładunek nie może wystawać z przodu pojazdu na odległość większą niż 0,5 m od przedniej płaszczyzny obrysu i większą niż 1,5 m od siedzenia dla kierującego.

4. Przy przewozie drewna długiego dopuszcza się wystawanie ładunku z tyłu za przyczepę kłonicową na odległość nie większą niż 5 m.

5. Ładunek wystający poza przednią lub boczne płaszczyzny obrysu pojazdu powinien być oznaczony; dotyczy to również przypadków, gdy ładunek wystaje poza tylną płaszczyznę obrysu pojazdu na odległość większą niż 0,5 m.

6. Ustala się następujące oznakowanie ładunku:

1) ładunek wystający z przodu pojazdu oznacza się chorągiewką barwy pomarańczowej lub dwoma białymi i dwoma czerwonymi pasami, tak aby były widoczne z boków i z przodu pojazdu, a w okresie niedostatecznej widoczności — ponadto światłem białym umieszczonym na najbardziej wystającej do przodu części ładunku,

2) ładunek wystający z boku pojazdu oznacza się chorągiewką barwy pomarańczowej o wymiarach co najmniej 50 × 50 cm, umieszczoną przy najbardziej wystającej krawędzi ładunku, a ponadto w okresie niedostatecznej widoczności — białym światłem odblaskowym skierowanym do przodu oraz czerwonym światłem i czerwonym światłem odblaskowym skierowanym do tyłu; światła te nie powinny znajdować się w odległości większej niż 40 cm od najbardziej wystającej krawędzi ładunku; jeżeli długość wystającego z boku ładunku, mierzona wzdłuż pojazdu, przekracza 3 m, chorągiewkę i światła umieszcza się odpowiednio przy przedniej i tylnej części ładunku,

3) ładunek wystający w tyłu pojazdu oznacza się pasami białymi i czerwonymi bezpośrednio na ładunku lub tarczy na jego tylnej płaszczyźnie albo na zawieszonej na końcu ładunku bryle geometrycznej (np. stożku, ostrosłupie); widoczna od tyłu łączna powierzchnia pasów powinna wynosić co najmniej 1000 cm^2, przy czym nie może być mniej niż po dwa pasy każdego koloru; ponadto w okresie niedostatecznej widoczności na najbardziej wystającej do tyłu krawędzi ładunku umieszcza się czerwone światło i czerwone światło odblaskowe. Przy przewozach drewna długiego, zamiast oznakowania pasami białymi i czerwonymi, dopuszcza się oznakowanie końca ładunku chorągiewką lub tarczą koloru pomarańczowego.

7. Wysokość pojazdu z ładunkiem nie może przekraczać 4 m.

8. Jeżeli ładunek powoduje przekroczenie dopuszczalnych nacisków osi pojazdu na drogę lub wielkości określonych w ust. 3 lub 7 albo masa lub naciski osi pojazdu są większe niż przewidziane dla danej drogi w przepisach określających warunki techniczne pojazdów, przejazd pojazdu jest dozwolony tylko pod warunkiem uzyskania zezwolenia, które wydają:

1) na przejazd w granicach Państwa — zarząd dróg właściwy ze względu na miejsce rozpoczęcia przejazdu, z tym zastrzeżeniem, że na przejazd tylko w granicach miasta lub sąsiadujących ze sobą miast zezwolenie wydaje zarząd dróg właściwy dla miasta, w którym rozpoczyna się przejazd,

2) na przejazd, którego trasa przekracza granice Państwa — Minister Transportu i Gospodarki Morskiej.

9. Przepisy ust. 8 nie dotyczą pojazdów specjalnych Sił Zbrojnych, Policji oraz jednostek straży pożarnej biorących udział w akcjach ratowniczych.

10. Urządzenia i przybory służące do mocowania ładunku powinny być zabezpieczone przed rozluźnieniem się, swobodnym zwisaniem lub spadnięciem podczas jazdy.

Art. 52. 1. Rzeczywista masa całkowita przyczepy ciągniętej przez samochód osobowy lub autobus nie może być większa niż rzeczywista masa całkowita pojazdu ciągnącego;

masa przyczepy ciągniętej przez samochód ciężarowy może być większa od masy samochodu, nie więcej jednak niż o 40%; przepisów tych nie stosuje się do pojazdów Sił Zbrojnych i Policji.

2. Rzeczywista masa całkowita przyczepy ciągniętej przez motocykl nie może być większa niż masa własna motocykla, jednak nie większa niż 100 kg.

3. Zespół pojazdów może składać się najwyżej z trzech pojazdów, a zespół ciągnięty przez pojazd silnikowy inny niż ciągnik rolniczy lub pojazd wolnobieżny — z dwóch pojazdów. Długość zespołu dwóch pojazdów nie może przekraczać 18 m, a trzech pojazdów 22 m; długość zespołu złożonego z motocykla lub roweru i przyczepy nie może przekraczać 4 m. Przejazd zespołów pojazdów o długości większej niż wyżej podana wymaga zezwolenia zarządu dróg; przepisy art. 51 ust. 8 stosuje się odpowiednio.

4. Określone przepisami ust. 3 długości zespołu pojazdów nie dotyczą tramwajów.

Art. 53. 1. Przewóz osób może odbywać się tylko pojazdami do tego przeznaczonymi lub przystosowanymi. Liczba przewożonych osób nie może przekraczać liczby miejsc określonych w dowodzie rejestracyjnym, z zastrzeżeniem ust. 3, z tym że dopuszcza się dodatkowo przewóz samochodem osobowym jednej osoby w wieku do lat dziesięciu. Przyczepy przewożące ludzi powinny być ciągnięte przez autobusy, z tym że dopuszcza się:

1) przewóz dzieci do szkół i przedszkoli w przyczepie autobusowej ciągniętej przez ciągnik rolniczy oraz używanie do tego celu przyczep typu furgon przystosowanych do przewozu osób,
2) przewóz osób w przyczepie mieszkalnej, ciągniętej przez ciągnik rolniczy.

2. Dopuszcza się przewóz konwojentów, drużyn roboczych i osób wykonujących czynności ładunkowe w samochodach ciężarowych poza kabiną kierowcy oraz w naczepach ciężarowych i przyczepach ciągniętych przez ciągnik rolniczy, pod warunkiem że:

1) liczba przewożonych osób nie przekracza 8, chyba że konstrukcja nadwozia specjalnego samochodu ciężarowego (naczepy) przewiduje miejsca do przewozu większej liczby osób,
2) osoby stojące trzymają się uchwytów,
3) osoby nie znajdują się między ładunkiem a kabiną kierowcy lub przednią ścianą przyczepy.

3. Przewóz samochodami ciężarowymi innych osób niż wymienione w ust. 2 może odbywać się pod warunkiem dostosowania pojazdu do przewozu osób, wyłącznie na miejscach siedzących oraz pod warunkiem nieprzekraczania prędkości 50 km/h.

4. Przepisów ust. 1—3 nie stosuje się do przewozu wojska, funkcjonariuszy Policji, Służby Więziennej i drużyn pożarnictwa.

5. Kierowcy przewożącemu ludzi pojazdem silnikowym zabrania się palenia tytoniu i spożywania pokarmów; nie dotyczy to kierowcy przewożącego ludzi samochodem osobowym, z wyjątkiem taksówek, lub samochodem ciężarowym w kabinie kierowcy.

6. Ministrowie Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych oraz Transportu i Gospodarki Morskiej określają warunki poruszania się po drogach pojazdów specjalnych Sił Zbrojnych, Policji i Służby Więziennej oraz innych pojazdów Sił Zbrojnych i Policji poruszających się w kolumnach.

Rozdział 5

Wykorzystywanie dróg w sposób szczególny

Art. 54. 1. Zawody sportowe, rajdy, wyścigi, zgromadzenia i inne imprezy, które powodują utrudnienie ruchu lub wymagają korzystania z drogi w sposób szczególny, mogą odbywać się pod warunkiem uzyskania zezwolenia. Zezwolenie wydaje:

1) Minister Transportu i Gospodarki Morskiej, jeżeli impreza ma odbyć się na autostradzie lub drodze ekspresowej,
2) wojewoda właściwy według miejsca, w którym rozpoczyna się impreza, jeżeli ma ona odbyć się na drogach innych niż wymienione w pkt 1.

2. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, wydaje się po zasięgnięciu opinii Komendanta Głównego Policji, a zezwolenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, po zasięgnięciu opinii wojewodów właściwych ze względu na miejsce odbywania się imprezy.

3. W zakresie ustalonym w ust. 1 pkt 2 i ust. 2 wojewoda działa po zasięgnięciu opinii komendanta wojewódzkiego Policji.

4. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej, w drodze rozporządzenia, określi sposób zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas trwania imprez na drogach, warunki ich odbywania oraz tryb postępowania i organy właściwe w tych sprawach.

Dział III

POJAZDY

Rozdział 1

Warunki techniczne pojazdów

Art. 55. 1. Pojazd uczestniczący w ruchu ma być tak zbudowany, urządzony i utrzymany, aby korzystanie z niego:

1) nie zagrażało bezpieczeństwu osób nim jadących oraz innych uczestników ruchu drogowego, nie naruszało porządku ruchu na drodze, a także nie narażało kogokolwiek na szkodę,
2) nie zakłócało spokoju publicznego przez nadmierny hałas, przekraczający poziom określony w przepisach szczegółowych,
3) nie powodowało nadmiernego wydzielania szkodliwych substancji w stopniu przekraczającym wielkości określone w przepisach szczegółowych,
4) nie powodowało niszczenia drogi,
5) zapewniało dostateczne pole widzenia kierowcy oraz łatwe, wygodne i pewne posługiwanie się urządzeniami do kierowania, hamowania, sygnalizacji i oświetlenia drogi przy równoczesnym jej obserwowaniu,

6) nie powodowało nadmiernych zakłóceń radioelektrycznych.

2. Urządzenia służące do łączenia pojazdu ciągnącego z przyczepą mają zapewniać bezpieczne ciągnięcie przyczepy o dopuszczalnej masie całkowitej, przewidzianej do ciągnięcia przez ten pojazd, uniemożliwiać samoczynne odłączenie się przyczepy oraz zapewniać prawidłowe działanie hamulców i świateł.

3. Urządzenia i wyposażenie pojazdu, w szczególności zapewniające bezpieczeństwo ruchu i ochronę środowiska przed ujemnymi skutkami używania pojazdu, mają być w należytym stanie oraz działać sprawnie i skutecznie.

4. Zabrania się:

1) umieszczania wewnątrz i zewnątrz pojazdu wystających spiczastych albo ostrych części lub przedmiotów, które mogłyby w razie wypadku zwiększyć niebezpieczeństwo uszkodzenia ciała osób jadących lub innych uczestników ruchu,

2) stosowania w pojazdach przedmiotów wyposażenia i części nie odpowiadających warunkom określonym w przepisach szczegółowych,

3) wyposażania pojazdów i stosowania w nich urządzeń informujących o działaniu sprzętu kontrolno-pomiarowego używanego przez organy upoważnione do kontroli ruchu drogowego lub działanie to zakłócających; zakaz ten nie dotyczy pojazdów specjalnych Sił Zbrojnych, Policji, Urzędu Ochrony Państwa i Straży Granicznej.

Art. 56. 1. Producent lub importer pojazdów samochodowych i przyczep oraz przedmiotów ich wyposażenia i części obowiązany jest uzyskać na nie świadectwo homologacji wydane przez Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej.

2. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej może:

1) rozciągnąć obowiązek określony w ust. 1 również na inne pojazdy,

2) zwolnić niektóre typy pojazdów, przedmioty ich wyposażenia i części z tego obowiązku.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do pojazdów specjalnych Sił Zbrojnych i Policji.

Art. 57. Przewóz materiałów niebezpiecznych może odbywać się tylko pojazdem do tego przystosowanym i oznaczonym, stosownie do potrzeb wynikających z właściwości chemicznych, fizycznych lub biologicznych przewożonego materiału, zgodnie z warunkami określonymi w przepisach szczegółowych.

Art. 58. 1. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej:

1) w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej, w drodze rozporządzenia, określa dla pojazdów: warunki techniczne, zakres wyposażenia w przedmioty niezbędne do ich utrzymania i używania oraz warunki i tryb uzyskiwania i cofania świadectw homologacji,

2) określa zakres i sposób przeprowadzania badań homologacyjnych, jednostki organizacyjne upoważnione do ich wykonywania oraz wzory dokumentów związanych z homologacją.

2. Ministrowie Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej, Przemysłu i Handlu, Współpracy Gospodarczej z Zagranicą oraz Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki, w drodze rozporządzenia, określają warunki przewozu drogowego materiałów niebezpiecznych oraz jednostki uprawnione do kontroli tego przewozu i użytych do niego pojazdów.

3. Ministrowie: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych oraz Transportu i Gospodarki Morskiej określają warunki techniczne pojazdów specjalnych i używanych do celów specjalnych pojazdów Sił Zbrojnych.

4. Ministrowie: Spraw Wewnętrznych, Obrony Narodowej oraz Transportu i Gospodarki Morskiej określają warunki techniczne pojazdów specjalnych i używanych do celów specjalnych pojazdów Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej i jednostek Straży Pożarnej, a w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości — pojazdów Służby Więziennej.

5. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej może w indywidualnych, uzasadnionych przypadkach zezwolić:

1) na odstępstwa od warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać pojazdy,

2) po zasięgnięciu opinii Ministrów Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej, a także, stosownie do właściwości, Ministra Przemysłu i Handlu lub Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki — na odstępstwa od warunków przewozu materiałów niebezpiecznych.

6. Wojewoda może wprowadzić na obszarze województwa obowiązek wyposażania wszystkich lub niektórych pojazdów zaprzęgowych w hamulec uruchamiany z miejsca kierującego.

Rozdział 2

Rejestracja i ewidencja pojazdów

Art. 59. 1. Pojazdy samochodowe, ciągniki rolnicze, motorowery i przyczepy, z wyjątkiem przyczep motocyklowych i specjalnych przeznaczonych do ciągnięcia przez ciągniki rolnicze lub pojazdy wolnobieżne, podlegają zarejestrowaniu.

2. Pojazd, którego wymiary, masa lub naciski osi są większe niż ustalone w przepisach określających warunki techniczne pojazdów, może być używany na drodze tylko na podstawie odrębnego zezwolenia. Pojazd podlegający rejestracji może być pod tym warunkiem zarejestrowany. Przepisy art. 51 ust. 8 stosuje się odpowiednio.

3. Rejestracji pojazdów — z zastrzeżeniem ust. 4, 8 i 9 — dokonuje, na wniosek właściciela, właściwy ze względu na jego miejsce zamieszkania (siedzibę) kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej, wydając w drodze decyzji dowód rejestracyjny, albo jeżeli warunki wymagane do zarejestrowania pojazdu nie zostały spełnione — z wyjątkiem określonych w art. 55 ust. 1 — dokument czasowo dopuszczający pojazd do ruchu; jednocześnie wydaje się właścicielowi za dodatkową opłatą, pokrywającą koszt tablic, zalegalizowane tablice (tablicę) rejestracyjne, w które zaopatruje się pojazd.

4. Rejestracji pojazdów Sił Zbrojnych, Policji, Urzędu Ochrony Państwa i Straży Granicznej dokonują właściwe organy wojskowe lub organy Policji, Straży Granicznej albo

jednostki organizacyjne Urzędu Ochrony Państwa; organy te wydają również dowody rejestracyjne i tablice (tablicę) rejestracyjne, chyba że tablice takie nie są dla danego pojazdu wymagane, a numer rejestracyjny zamieszcza się bezpośrednio na pojeździe.

5. Pojazdy zarejestrowane za granicą dopuszcza się do ruchu na drogach, jeżeli odpowiadają wymaganym warunkom technicznym i są zaopatrzone w tablice rejestracyjne z numerem rejestracyjnym składającym się z liter alfabetu łacińskiego lub cyrylicy i cyfr arabskich oraz w znak wyróżniający państwo rejestracji i należą do osób przybywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na pobyt czasowy, a kierowca pojazdu ma przy sobie dokument stwierdzający dokonanie rejestracji; pojazdy te, w stosunku do których dokonano ostatecznej odprawy celnej przywozowej, dopuszcza się do ruchu na okres 30 dni.

6. Pojazdy zarejestrowane za granicą, których tablice rejestracyjne nie odpowiadają warunkom określonym w ust. 5, mogą być dopuszczone do ruchu po zaopatrzeniu ich we właściwe tablice na okres używania pojazdu na polskich drogach.

7. Pojazdy samochodowe, z wyjątkiem motocykli, o dopuszczalnej masie całkowitej do 3,5 t oraz autobusy mogą być używane do ciągnięcia przyczep po uzyskaniu odpowiedniej adnotacji w dowodzie rejestracyjnym, dokonanej na podstawie świadectwa homologacji lub zaświadczenia z przeprowadzonego badania technicznego.

8. Rejestracji pojazdów należących do przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych i misji specjalnych państw obcych oraz organizacji międzynarodowych, jak również ich personelu, korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, dokonuje, w drodze decyzji, Wojewoda Warszawski na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych.

9. W przypadku powierzenia pojazdu przez zagraniczną osobę prawną lub fizyczną podmiotowi polskiemu, pojazd ten jest rejestrowany przez określony w ust. 3 organ właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania tego podmiotu.

Art. 60. 1. Pojazdy samochodowe, ciągniki rolnicze, motorowery i przyczepy, z wyjątkiem przyczep motocyklowych i specjalnych przeznaczonych do ciągnięcia przez ciągniki rolnicze lub pojazdy wolnobieżne, podlegają ewidencji. Przepisu tego nie stosuje się do pojazdów wymienionych w art. 59 ust. 4, 5, 8 i 9.

2. Ewidencję pojazdów prowadzi wojewoda.

3. Pojazdy wymienione w ust. 1, nie zarejestrowane w ciągu 30 dni od dnia ich nabycia, właściciel jest obowiązany, najpóźniej w ciągu 3 dni po upływie tego terminu, zgłosić właściwemu kierownikowi rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej (art. 59 ust. 3) w celu wprowadzenia do ewidencji.

Art. 61. 1. W razie przeniesienia na inną osobę własności pojazdu zarejestrowanego, dotychczasowy właściciel przekazuje nabywcy dowód rejestracyjny.

2. Właściciel pojazdu zarejestrowanego lub zgłoszonego do ewidencji powinien w ciągu 30 dni zawiadomić właściwego kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej (art. 59 ust. 3) o:

1) nabyciu lub zbyciu takiego pojazdu,
2) zmianie konstrukcyjnej pojazdu lub innej powodującej zmianę danych zamieszczonych w dowodzie rejestracyjnym lub w zgłoszeniu do ewidencji,
3) zniszczeniu pojazdu (kasacji),
4) zmianie swego adresu (siedziby).

3. Właściciel pojazdu albo kierujący pojazdem na żądanie uprawnionego organu jest obowiązany wskazać, komu powierzył pojazd do kierowania lub użytkowania w oznaczonym czasie, chyba że pojazd został użyty wbrew jego woli i wiedzy, czemu nie mógł zapobiec.

Art. 62. 1. Pojazd zarejestrowany lub czasowo dopuszczony do ruchu podlega wycofaniu z ruchu w drodze decyzji właściwego kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej, jeżeli:

1) nie odpowiada wymaganym warunkom,
2) nie jest możliwe ustalenie właściciela pojazdu lub miejsca jego zamieszkania (siedziby).

2. Pojazd wycofuje się z ruchu również na wniosek właściciela pojazdu.

3. Organ kontroli ruchu drogowego zatrzyma dowód rejestracyjny lub odpowiadający mu dokument w razie:

1) stwierdzenia lub uzasadnionego przypuszczenia, że pojazd zagraża bezpieczeństwu, porządkowi ruchu lub powoduje nadmierną uciążliwość dla środowiska,
2) stwierdzenia, że pojazd nie został poddany badaniu technicznemu w wyznaczonym terminie,
3) stwierdzenia zniszczenia dowodu rejestracyjnego w stopniu powodującym jego nieczytelność,
4) podejrzenia podrobienia lub przerobienia dowodu rejestracyjnego,
5) stwierdzenia, że badanie techniczne zostało dokonane przez jednostkę do tego nie upoważnioną,
6) stwierdzenia nieopłacenia składki ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej przez posiadacza pojazdu.

4. W razie zatrzymania dowodu rejestracyjnego lub odpowiadającego mu dokumentu organ kontroli ruchu drogowego wydaje kierowcy pokwitowanie. Jeżeli użycie pojazdu nie zagraża bezpieczeństwu ruchu ani zdrowiu ludzi, w pokwitowaniu organ ten może zezwolić na czasowe używanie pojazdu, określając warunki tego używania.

5. Zatrzymany dokument, z wyjątkiem przypadku określonego w ust. 3 pkt 4, organ kontroli ruchu drogowego przesyła niezwłocznie organowi, który go wydał. Zwrot dokumentu następuje niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających jego zatrzymanie.

6. W przypadkach określonych w ust. 3 pkt 1, 3 i 4 dowód rejestracyjny zatrzyma również jednostka upoważniona do dokonywania badań technicznych. Przepisy ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 63. 1. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej:

1) w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej, w drodze rozporządzenia, określa warunki i tryb rejestracji i ewidencji pojazdów oraz wzory dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych oraz innych tablic i oznaczeń, w które zaopatruje się pojazdy,

2) ustala szczegółowe przepisy w sprawach związanych z dopuszczeniem do ruchu oraz rejestracją i ewidencją pojazdów,

3) w drodze rozporządzenia, może określać niektóre czynności z zakresu rejestracji pojazdów, które na ustalonych warunkach mogą wykonywać państwowe osoby prawne lub inne państwowe jednostki organizacyjne upoważnione, za zgodą wojewody, przez kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej.

2. Organ samorządowy w stosunku do taksówek zarejestrowanych na terenie gminy może wprowadzić dodatkowe oznaczenia, w które zaopatruje się pojazdy.

3. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej i Spraw Wewnętrznych ustala zasady rejestracji oraz wzory dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych pojazdów Sił Zbrojnych, a także jednostki organizacyjne właściwe w tych sprawach.

4. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Obrony Narodowej ustala zasady rejestracji oraz wzory dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych pojazdów Policji, Urzędu Ochrony Państwa i Straży Granicznej, a także jednostki organizacyjne właściwe w tych sprawach.

Rozdział 3

Badania techniczne pojazdów

Art. 64. 1. Właściciel pojazdu podlegającego rejestracji obowiązany jest przedstawić go do badania technicznego przed pierwszą rejestracją; następne badania przeprowadza się:

1) przed upływem jednego roku od dnia pierwszej rejestracji i następnie co pół roku — w odniesieniu do autobusów o liczbie miejsc łącznie z miejscem kierowcy powyżej 15,

2) przed upływem jednego roku od dnia pierwszej rejestracji i następnie corocznie — w odniesieniu do pojazdów samochodowych:
   a) autobusów o liczbie miejsc do 15 łącznie z miejscem kierowcy,
   b) ciężarowych o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 t,
   c) ciężarowych o dopuszczalnej masie całkowitej do 3,5 t, używanych do przewozu osób,
   d) używanych do przewozu materiałów niebezpiecznych,
   e) używanych jako taksówki osobowe i bagażowe,
   f) używanych jako uprzywilejowane,
   g) używanych, sprowadzanych z zagranicy,
   h) złożonych z elementów pojazdów różnych marek i typów, których markę określa się jako „SAM",
   i) złożonych poza wytwórnią pojazdów z elementów pojazdów jednej marki;
   — przepis tego punktu stosuje się również do pojazdów członowych i przyczep,

3) przed upływem 3 lat od dnia pierwszej rejestracji, następnie przed upływem 2 lat od dnia przeprowadzonego badania i następnie corocznie — w odniesieniu do pojazdów nie wymienionych w pkt 1 i 2, a także do ciągników rolniczych.

2. Przepisy ust. 1 nie dotyczą motorowerów i przyczep lekkich; pojazdy te, z wyjątkiem przyczep motocyklowych, podlegają badaniu technicznemu tylko przed pierwszą rejestracją.

3. Nowe pojazdy, na które zostały wydane świadectwa homologacji lub decyzje zwalniające z obowiązku homologacji, z wyjątkiem pojazdów, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. d), e), i), nie podlegają badaniom technicznym przed pierwszą rejestracją.

4. Niezależnie od badań, o których mowa w ust. 1, badaniom technicznym podlegają również pojazdy:

1) skierowane przez organ kontroli ruchu drogowego, w razie uzasadnionego przypuszczenia, że pojazd zagraża bezpieczeństwu ruchu lub powoduje nadmierną uciążliwość dla środowiska,

2) w którym dokonane zostały zmiany:
   a) konstrukcyjne, o których mowa w art. 61 ust. 2 pkt 2, z wyjątkiem wymiany silnika tego samego typu lub przewidzianego przez wytwórnię,
   b) pierwotnego przeznaczenia pojazdu,
   c) budowy nadwozia lub podwozia, powodujące zmianę masy lub położenia środka ciężkości pojazdu.

5. Oprócz badań, o których mowa w ust. 1, 2 i 4, wojewoda może zarządzić doraźne badania poszczególnych elementów składowych pojazdów, mających wpływ na bezpieczeństwo ruchu lub ochronę środowiska.

Art. 65. 1. Organ rejestrujący pojazd po raz pierwszy wpisuje do dowodu rejestracyjnego termin badania technicznego pojazdu, a jeżeli pojazd jest zarejestrowany — termin ten wpisuje jednostka przeprowadzająca badanie.

2. Badania techniczne pojazdów mogą być przeprowadzane w dowolnej jednostce organizacyjnej, wymienionej w art. 66.

Art. 66. Badania techniczne pojazdów przeprowadzają stacje kontroli pojazdów upoważnione przez wojewodę, który również sprawuje nadzór w tym zakresie nad stacjami.

Art. 67. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej:

1) w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej, w drodze rozporządzenia, określa tryb oraz warunki udzielania i cofania upoważnień do badań technicznych pojazdów,

2) określa zakres badań technicznych pojazdów, sposób ich przeprowadzania i wzory dokumentów.

Art. 68. Przepisów niniejszego rozdziału nie stosuje się do pojazdów Sił Zbrojnych, Policji, Urzędu Ochrony Państwa i Straży Granicznej; badania techniczne tych pojazdów przeprowadzają właściwe organy wojskowe, Policji lub Straży Granicznej albo jednostki organizacyjne Urzędu Ochrony Państwa.

Dział IV

KIERUJĄCY

Art. 69. 1. Kierującym może być osoba, która osiągnęła wymagany wiek i jest sprawna pod względem fizycznym i psychicznym oraz ma wymagane umiejętności do kierowania w sposób nie zagrażający bezpieczeństwu ruchu drogowego i nie narażający kogokolwiek na szkodę.

2. Kierować pojazdem może osoba, która ponadto ma do tego uprawnienie stwierdzone odpowiednim dokumentem.

Art. 70. 1. Kierować pojazdem silnikowym może osoba, która ma prawo jazdy.

2. Prawo jazdy uprawnia do kierowania:

1) kategorii A — motocyklami,
2) kategorii B — samochodami osobowymi i innymi pojazdami samochodowymi o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusów i motocykli,
3) kategorii C — pojazdami samochodowymi o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusów,
4) kategorii D — autobusami,
5) kategorii M — pojazdami wolnobieżnymi,
6) kategorii T — ciągnikami rolniczymi z przyczepą lub przyczepami,
7) kategorii trolejbusowej — trolejbusami,
8) kategorii E — pojazdami wymienionymi w posiadanym prawie jazdy kategorii B, C lub D łącznie z przyczepą.

3. Osoba posiadająca prawo jazdy kategorii D i E, która uzyskała prawo jazdy kategorii B lub C, może kierować pojazdami wymienionymi w tych kategoriach — również z przyczepą, a osoba posiadająca prawo jazdy kategorii C i E, która uzyskała prawo jazdy kategorii B, może kierować pojazdami wymienionymi w tej kategorii — również z przyczepą.

4. Prawa jazdy określone w ust. 2 pkt 1—4 uprawniają do kierowania pojazdami w nich wymienionymi również z przyczepą lekką.

5. Prawa jazdy kategorii B, C, D i T obejmują uprawnienia prawa jazdy kategorii M; ponadto prawo jazdy kategorii C uprawnia do kierowania ciągnikami rolniczymi, a prawo jazdy kategorii C łącznie z E obejmuje uprawnienia prawa jazdy kategorii T.

6. Ministrowie Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej mogą określać odmiennie od przepisów ust. 2—5 oraz art. 71 uprawnienie kierowców w czynnej służbie wojskowej do kierowania pojazdami Sił Zbrojnych.

Art. 71. 1. Do kierowania:

1) pojazdem uprzywilejowanym, pojazdem przewożącym materiały niebezpieczne, samochodem ciężarowym przewożącym osoby poza kabiną kierowcy, z wyjątkiem konwojentów i drużyn roboczych, oraz taksówką osobową — jest uprawniona osoba mająca, oprócz prawa jazdy, co najmniej trzyletnią praktykę w kierowaniu pojazdem, w stosunku do którego jest wymagane prawo jazdy kategorii B, C lub D; kierujący taksówką osobową powinien posiadać również znajomość topografii miejscowości, w której wykonuje lub zamierza wykonywać działalność,
2) ciągnikiem rolniczym przewożącym dzieci w ciągniętej przyczepie autobusowej jest uprawniona osoba mająca, oprócz prawa jazdy, co najmniej dwuletnią praktykę w kierowaniu pojazdem, w stosunku do którego jest wymagane prawo jazdy kategorii T, B, C lub D.

2. Sprawdzenia znajomości topografii dokonuje komisja powołana przez kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej.

3. Stwierdzenia posiadania kwalifikacji i wymogów, o których mowa w ust. 1 oraz w art. 86 ust. 2 i ust. 3 pkt 1, dokonuje kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej i potwierdza to wydając świadectwo kwalifikacji na okres wynikający z art. 86 ust. 2. Odmowa wydania świadectwa kwalifikacji następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Art. 72. 1. Prawo jazdy może uzyskać osoba, która ma wymaganą sprawność fizyczną i psychiczną, umie czytać i pisać, odbyła wymagane przeszkolenie i wykazała się niezbędnymi kwalifikacjami oraz osiągnęła wymagany dla danej kategorii wiek, a mianowicie:

1) kategorii A i T — 16 lat,
2) kategorii B i M — 17 lat,
3) kategorii C — 18 lat,
4) kategorii D i trolejbusowej — 21 lat.

2. Osoba, która nie ukończyła 17 lat, posiadająca prawo jazdy kategorii A, uprawniona jest do kierowania motocyklem o pojemności do 125 cm^3.

3. Osoba, która nie ukończyła 17 lat, prawo jazdy kategorii A lub T może uzyskać wyłącznie za zgodą rodziców lub opiekunów.

Art. 73. Sprawdzenia kwalifikacji osób ubiegających się o uprawnienie do kierowania pojazdami dokonuje egzaminator w ośrodku egzaminowania wyznaczonym przez wojewodę.

Art. 74. Prawo jazdy może zawierać ograniczenia wynikające ze stanu zdrowia i wieku kierowcy.

Art. 75. Prawo jazdy nie może być wydane osobie:

1) u której w drodze badania lekarskiego stwierdzono uzależnienie od alkoholu lub podobnie działającego środka,
2) w stosunku do której orzeczony został prawomocnym wyrokiem sądu lub orzeczeniem kolegium do spraw wykroczeń zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych — w okresie obowiązywania tego zakazu.

Art. 76. 1. Prawa jazdy kategorii A, B, C, D i E uprawniają do kierowania określonymi w nich pojazdami za granicą, chyba że władze danego państwa wymagają, aby osoba zamierzająca kierować pojazdem w tym państwie posiadała międzynarodowe prawo jazdy.

2. Międzynarodowe prawa jazdy wydają za opłatą pokrywającą koszt dokumentu kierownicy rejonowych urzędów rządowej administracji ogólnej. Międzynarodowe prawa jazdy wydawane są na podstawie krajowych praw jazdy, a okres ich ważności nie może przekraczać 3 lat, jednak nie może być dłuższy niż termin ważności krajowego prawa jazdy.

3. Pojazdem silnikowym może kierować na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jednak nie dłużej niż w ciągu roku od daty przekroczenia granicy Państwa, osoba posiadająca wydane za granicą prawo jazdy krajowe lub międzynarodowe przewidziane w konwencjach dotyczących ruchu drogowego.

4. Obywatel polski w ciągu roku po powrocie z zagranicy do kraju i cudzoziemiec nie korzystający z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych może otrzymać prawo jazdy odpowiedniej kategorii po przedstawieniu ważnego prawa jazdy krajowego, o którym mowa w ust. 3, wydanego za granicą. Jeżeli prawo jazdy wydane za granicą zawiera ograniczenie terminu ważności, ograniczenia ze względu na stan zdrowia lub inne, należy je uwzględnić w wydanym prawie jazdy.

Art. 77. 1. Tramwajem może kierować osoba, która ma pozwolenie.

2. Pozwolenie może uzyskać osoba, która ukończyła 20 lat, ma wymaganą sprawność fizyczną i psychiczną oraz umiejętność czytania i pisania, a także odbyła odpowiednie przeszkolenie i wykazała się niezbędnymi kwalifikacjami.

3. Przepisy art. 75 stosuje się do osób ubiegających się o pozwolenie.

Art. 78. 1. Rowerem może kierować osoba, która ma kartę rowerową lub motorowerową, a motorowerem — kartę motorowerową; obowiązek ten nie dotyczy osób mających prawo jazdy.

2. Pojazdem zaprzęgowym może kierować osoba, która ma kartę woźnicy lub prawo jazdy, a jeżeli ukończyła 15 lat — kartę motorowerową lub rowerową.

3. Karty rowerową, motorowerową i woźnicy może uzyskać osoba, która wykazała się niezbędnymi kwalifikacjami oraz osiągnęła wymagany wiek: 10 lat w odniesieniu do karty rowerowej, 13 lat — karty motorowerowej i 15 lat — karty woźnicy.

4. Przewozić na rowerze inną osobę oraz kierować rowerem wieloosobowym lub wielośladowym może osoba, która ukończyła 17 lat, a kierować po jezdni wózkiem inwalidzkim poruszanym siłą mięśni kierującego — która ukończyła 13 lat.

Art. 79. 1. Uprawnienia do kierowania pojazdami wydaje za opłatą pokrywającą koszt dokumentu, w drodze decyzji, kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się, a w uzasadnionych przypadkach — właściwy ze względu na miejsce czasowego pobytu.

2. Szefom i cudzoziemskiemu personelowi przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych i misji specjalnych państw obcych oraz organizacji międzynarodowych, korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, oraz innym osobom korzystającym z tych przywilejów i immunitetów uprawnienie do kierowania pojazdem wydaje, w drodze decyzji, Wojewoda Warszawski na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych.

Art. 80. Kierowca obowiązany jest zawiadomić kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej w ciągu 30 dni:

1) o zmianie miejsca zamieszkania w celu odnotowania tej zmiany w prawie jazdy,
2) o zagubieniu prawa jazdy; zawiadomienie to stanowi podstawę do wydania wtórnika prawa jazdy; w razie odnalezienia oryginału, wtórnik podlega zwrotowi.

Art. 81. Nie wymaga się odrębnego uprawnienia do:

1) prowadzenia po jezdni zorganizowanej kolumny pieszych przez osobę, która ukończyła 18 lat,
2) jazdy wierzchem na drodze twardej przez osobę, która ukończyła 17 lat,
3) pędzenia zwierząt na drodze twardej przez osobę, która ukończyła 13 lat.

Art. 82. 1. Wykładowcą lub instruktorem na kursach dla osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi albo tramwajami może być osoba, która:

1) ukończyła 22 lata,
2) ma co najmniej wykształcenie średnie,
3) ma praktykę w kierowaniu pojazdami odpowiednio silnikowymi albo tramwajami; co najmniej dwuletnią w odniesieniu do wykładowców i pięcioletnią w odniesieniu do instruktorów nauki jazdy,
4) posiada teoretyczną i praktyczną wiedzę w zakresie budowy i obsługi pojazdów odpowiednio silnikowych albo tramwajów oraz znajomość przepisów o ruchu drogowym,
5) ukończyła kurs kwalifikacyjny według programu ustalonego przez Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w jednostkach upoważnionych przez wojewodę.

2. Instruktor nauki jazdy powinien mieć uprawnienie do kierowania pojazdami rodzaju objętego nauczaniem.

3. Wykładowcą może być osoba, której ze względu na stan zdrowia cofnięto uprawnienie do kierowania pojazdami.

4. Nadzór nad szkoleniem osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami sprawują wojewodowie, z wyjątkiem szkolenia kierowców pojazdów silnikowych, prowadzonego w jednostkach organizacyjnych Ministerstw Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych.

Art. 83. 1. Egzaminatorem kandydatów na kierowców i kierowców może być osoba, która:

1) jest obywatelem polskim,
2) ukończyła 27 lat i nie przekroczyła 65 lat,
3) posiada wykształcenie wyższe,
4) posiada prawo jazdy co najmniej kategorii B, a w odniesieniu do egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do prowadzenia tramwajów — ten rodzaj uprawnień oraz co najmniej od 6 lat bieżącą praktykę w kierowaniu pojazdem odpowiednio samochodowym lub szynowym,
5) posiada wiedzę w zakresie prawa o ruchu drogowym i techniki kierowania pojazdami oraz warunków szkolenia kandydatów na kierowców,
6) nie była ukarana wyrokiem sądu lub orzeczeniem kolegium do spraw wykroczeń za przestępstwo lub wykroczenie przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym,
7) ukończyła kurs kwalifikacyjny, według programu ustalonego przez Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej, w jednostkach upoważnionych przez wojewodę,
8) uczestniczyła po ukończeniu kursu w 7 egzaminach w charakterze obserwatora oraz przeprowadziła 3 egzaminy pod kierunkiem egzaminatora-patrona i uzyskała pozytywną opinię,

9) złożyła egzamin kwalifikacyjny przed komisją weryfikacyjną powołaną odpowiednio przez Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej i wojewodów, w trybie określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 84 ust. 1,

10) daje rękojmię należytego wykonywania swoich obowiązków.

2. Egzaminatorzy osób ubiegających się o kartę rowerową, motorowerową, woźnicy oraz pozwolenie do prowadzenia tramwaju muszą posiadać kwalifikacje, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2, 4—6 oraz 9 i 10.

3. Nadzór nad egzaminowaniem osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami sprawują Minister Transportu i Gospodarki Morskiej oraz wojewodowie.

Art. 84. 1. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowo tryb, warunki i zasady:

1) uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami i wzory dokumentów stwierdzających te uprawnienia,

2) uzyskiwania uprawnień instruktorów i wykładowców oraz egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami,

3) szkolenia i egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami.

2. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej, w drodze rozporządzenia, określa wysokość opłat za sprawdzenie kwalifikacji osób ubiegających się o uprawnienie do kierowania pojazdami oraz wysokość wynagrodzenia dla egzaminatorów.

3. W przypadkach uzasadnionych względami społecznymi Minister Transportu i Gospodarki Morskiej, w drodze rozporządzenia, może określić osoby, którym przysługują opłaty ulgowe za sprawdzenie kwalifikacji, o których mowa w ust. 2.

4. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej ustala:

1) w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych sposób postępowania w sprawach dotyczących uprawnień do kierowania pojazdami oraz określa wzory odpowiednich dokumentów,

2) w porozumieniu z Ministrami Finansów oraz Pracy i Polityki Socjalnej wysokość opłat za sprawdzenie kwalifikacji kandydatów na egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami oraz wysokość wynagrodzenia członków komisji weryfikacyjnych.

5. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej, w drodze rozporządzenia, określi jednostki uprawnione do kursowego dokształcania kierowców pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, warunki takiego dokształcania oraz warunki, jakie powinny spełniać osoby ubiegające się o dokształcanie na tych kursach.

6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio do innych osób, wykonujących czynności związane z nadawaniem materiałów niebezpiecznych do przewozu w ruchu drogowym, z ich przewozem oraz przystosowaniem pojazdów do takich przewozów.

7. Nadzór nad dokształcaniem osób, o których mowa w ust. 5 i 6, sprawują wojewodowie.

Art. 85. Ministrowie Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych mogą w sposób odmienny określić warunki ustalone w art. 82 ust. 1—3 w odniesieniu do wykładowców i instruktorów szkolenia kierowców pojazdów silnikowych w podległych jednostkach.

Dział V

BADANIE SPRAWNOŚCI FIZYCZNEJ I PSYCHICZNEJ ORAZ SPRAWDZANIE KWALIFIKACJI DO KIEROWANIA POJAZDAMI

Art. 86. 1. Badaniom sprawności fizycznej i psychicznej, niezbędnej do kierowania pojazdem, podlegają:

1) osoby ubiegające się o prawo jazdy,

2) osoby ubiegające się o przywrócenie uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym, cofniętego ze względu na stan zdrowia,

3) kierowcy skierowani przez organ kontroli ruchu, jeśli uczestniczyli w wypadku drogowym, w którym są zabici lub ranni,

4) kierujący pojazdami na podstawie decyzji kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej — w przypadkach nasuwających zastrzeżenia co do stanu zdrowia.

2. Osoba wykonująca zawód kierowcy oraz inne osoby przewożące materiały niebezpieczne lub ludzi w celach zarobkowych podlegają ponadto okresowym badaniom sprawności fizycznej i psychicznej, a mianowicie:

1) kierowca autobusu, pojazdu uprzywilejowanego i taksówki osobowej:
   a) w wieku do 55 lat — co 3 lata,
   b) w wieku powyżej 55 lat — corocznie,

2) kierowca innego pojazdu silnikowego:
   a) w wieku do 55 lat — co 5 lat,
   b) w wieku od 55 do 65 lat — co 3 lata,
   c) w wieku powyżej 65 lat — corocznie.

3. Niezależnie od badań, o których mowa w ust. 1 i 2, niżej wymienione osoby podlegają badaniom psychologicznym:

1) ubiegające się o zatrudnienie w charakterze kierowcy: autobusu, trolejbusu, samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 t lub używanego do przewozu materiałów niebezpiecznych, pojazdu uprzywilejowanego lub taksówki osobowej,

2) przewidziane do szkolenia na kierowców na potrzeby wojska,

3) inne, jeżeli lekarz uzna to za wskazane.

4. Przepisy ust. 1 pkt 1, 2 i 3, ust. 2 pkt 1 oraz ust. 3 pkt 1 i 3 stosuje się odpowiednio do osób kierujących tramwajami.

Art. 87. 1. W razie uczestniczenia w wypadku drogowym, w którym są zabici lub ranni, albo uzasadnionego podejrzenia, że kierujący pojazdem znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo podobnie działającego środka, może on być, na wezwanie organu kontroli ruchu, poddany badaniom na zawartość tych środków w organizmie.

2. Badania, o których mowa w ust.1, mogą być dokonywane również w razie braku zgody kierującego, o czym

należy go uprzedzić. Kierujący ma prawo żądać medycznego ustalenia stanu jego trzeźwości.

3. Warunki oraz sposób dokonywania tych badań określają odrębne przepisy.

Art. 88. 1. Sprawdzeniu kwalifikacji podlegają:

1) kierujący pojazdami na podstawie decyzji kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej:
   a) w razie uzasadnionych zastrzeżeń co do ich kwalifikacji,
   b) na wniosek organu kontroli ruchu drogowego w przypadku wielokrotnego w ciągu roku naruszenia przepisów i zasad bezpieczeństwa ruchu drogowego,
2) osoby ubiegające się:
   a) o przywrócenie uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym cofniętego na okres dłuższy niż rok lub w związku z utratą kwalifikacji,
   b) o zwrot prawa jazdy, którego kierowca był pozbawiony na okres dłuższy niż rok.

2. Przepisy ust. 1 pkt 2 stosuje się odpowiednio do osób kierujących tramwajami.

3. Policja prowadzi ewidencję osób, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b).

4. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady, warunki i tryb wnioskowania o sprawdzenie kwalifikacji osób, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b).

Art. 89. 1. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej, Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej, w drodze rozporządzenia, określa zasady i zakres badań sprawności fizycznej i psychicznej osób ubiegających się o prawo jazdy i kierowców oraz osób kierujących tramwajami, jednostki uprawnione do przeprowadzania badań oraz wzory druków stosowanych w związku z tymi badaniami.

2. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrami Zdrowia i Opieki Społecznej, Spraw Wewnętrznych oraz Obrony Narodowej ustala sposób kierowania kandydatów na kierowców i kierowców oraz osób kierujących tramwajami na badanie w celu sprawdzenia sprawności fizycznej i psychicznej oraz sposób kierowania na badania psychologiczne, zasady i zakres tych badań i jednostki uprawnione do przeprowadzania tych badań.

Dział VI

ZATRZYMYWANIE PRAW JAZDY, COFANIE I PRZYWRACANIE UPRAWNIEŃ

Art. 90. 1. Policjant:

1) zatrzyma prawo jazdy za pokwitowaniem w razie:
   a) znajdowania się kierującego w stanie nietrzeźwości lub stanie po użyciu alkoholu albo podobnie działającego środka,
   b) stwierdzenia zniszczenia prawa jazdy w stopniu powodującym jego nieczytelność,
   c) podejrzenia podrobienia lub przerobienia prawa jazdy,
   d) gdy upłynął termin ważności prawa jazdy,
2) może zatrzymać prawo jazdy za pokwitowaniem w razie uzasadnionego podejrzenia, że kierujący popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów.

2. Pokwitowanie zatrzymania prawa jazdy z przyczyn wymienionych w ust. 1 pkt 1 lit. b)—d) oraz w pkt 2 uprawnia do kierowania pojazdem w ciągu 3 dni.

3. Zatrzymane prawo jazdy, z wyjątkiem przypadku określonego w ust. 1 pkt 1 lit. c), Policja przekazuje niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni, według właściwości kolegium do spraw wykroczeń, prokuratorowi lub kierownikowi rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej. W razie przeprowadzania chemicznego badania krwi na zawartość alkoholu, prawo jazdy przekazuje się wraz z wynikiem tego badania; jeżeli jednak wynik tego badania nie zostanie uzyskany w ciągu 30 dni od dnia zatrzymania prawa jazdy, należy niezwłocznie zwrócić je właścicielowi.

4. Postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy, powiadamiając o tym kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej, wydaje:

1) prokurator — w toku postępowania przygotowawczego, a sąd — po przekazaniu sprawy do sądu,
2) przewodniczący kolegium do spraw wykroczeń.

5. Na postanowienie w przedmiocie zatrzymania prawa jazdy służy zażalenie.

6. Decyzje o zatrzymaniu prawa jazdy wydaje kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej, do czasu wykazania się przez kierowcę posiadaniem wymaganych kwalifikacji lub wymaganego stanu zdrowia albo zgłoszenia się w celu wymiany dokumentu.

7. Zwrot zatrzymanego prawa jazdy następuje po ustaniu przyczyn zatrzymania.

8. Przepisy ust. 1—7 stosuje się odpowiednio do pozwoleń oraz kart rowerowych, motorowerowych i karty woźnicy.

9. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych państw obcych oraz misji specjalnych i organizacji międzynarodowych, korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, a także do innych osób korzystających z tych przywilejów i immunitetów.

Art. 91. 1. Cofnięcie uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym następuje na podstawie decyzji właściwego kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej w razie utraty przez kierowcę:

1) warunków zdrowia — na podstawie świadectwa o stanie zdrowia,
2) kwalifikacji — na podstawie wyniku egzaminu.

2. Szefom i cudzoziemskiemu personelowi przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych i misji specjalnych państw obcych oraz organizacji międzynarodowych, korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub

na zasadzie wzajemności oraz innym osobom korzystającym z tych przywilejów i immunitetów uprawnienie do kierowania pojazdem silnikowym cofa w drodze decyzji Wojewoda Warszawski.

3. Przywrócenie kierowcy uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym następuje w drodze decyzji kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej, a osobom wymienionym w ust. 2 — Wojewody Warszawskiego po ustaniu przyczyn, które spowodowały jego cofnięcie.

4. Przepisy ust. 1—3 stosuje się odpowiednio do kart rowerowych, motorowerowych i karty woźnicy.

Dział VII

KONTROLA RUCHU DROGOWEGO

Art. 92. 1. Czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem ruchu na drogach, kierowanie ruchem i jego kontrolowanie należą do właściwości organów Policji.

2. Policjant w związku z wykonywaniem czynności określonych w ust. 1 uprawniony jest do:

1) legitymowania uczestników ruchu drogowego i udzielania im wiążących poleceń co do sposobu używania drogi i pojazdu,
2) sprawdzania dokumentów wymaganych w związku z kierowaniem pojazdem i jego używaniem, świadectwa, o którym mowa w art. 71 ust. 3, a także dowodów opłacenia składki ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej przez posiadacza pojazdu,
3) żądania poddania się przez kierującego pojazdem badaniom w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub podobnie działającego środka,
4) sprawdzenia stanu technicznego, wyposażenia lub masy pojazdu znajdującego się na drodze,
5) zatrzymania — w przypadkach przewidzianych w ustawie — dokumentów stwierdzających uprawnienie do kierowania pojazdem lub jego używania,
6) wydawania poleceń osobom, które spowodowały przeszkody utrudniające ruch drogowy lub zagrażające jego bezpieczeństwu, albo osobom odpowiedzialnym za utrzymanie drogi,
7) uniemożliwienia:
   a) kierowania pojazdem osobie znajdującej się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo podobnie działającego środka,
   b) korzystania z pojazdu, którego stan techniczny zagraża bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu albo powoduje naruszenie wymagań ochrony środowiska,
8) używania przyrządów kontrolno-pomiarowych, a w szczególności do badania pojazdów, ich prędkości, stopnia uciążliwości dla środowiska oraz do stwierdzenia stanu trzeźwości kierujących,
9) usuwania lub przemieszczania pojazdu pozostawionego w miejscu, gdzie jest to zabronione i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu, albo prowadzonego przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub stanie po użyciu alkoholu albo podobnie działającego środka, jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdu w inny sposób,
10) używania urządzeń rozgłaszających, sygnalizacyjnych i świetlnych służących do podawania wiążących poleceń uczestnikom ruchu drogowego,
11) występowania w uzasadnionych przypadkach z wnioskami o przeprowadzenie badań sprawności fizycznej i psychicznej niezbędnej do kierowania pojazdami,
12) blokowania kół pojazdów pozostawionych w miejscu, gdzie jest to zabronione, lecz nie utrudnia to ruchu lub w inny sposób nie zagraża bezpieczeństwu.

3. Przepisów ust. 2 pkt 3—5 nie stosuje się do szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych i misji specjalnych państw obcych oraz organizacji międzynarodowych, korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, oraz do innych osób korzystających z tych przywilejów i immunitetów.

4. Kontrolę ruchu drogowego w stosunku do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej kierujących pojazdami Sił Zbrojnych lub innymi mogą wykonywać również wojskowe organy porządkowe.

Art. 93. 1. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Obrony Narodowej w drodze rozporządzenia:

1) określa organizację i zasady wykonywania kontroli ruchu drogowego,
2) może upoważnić do wykonywania czynności z zakresu kontroli ruchu drogowego inne organy lub członków organizacji społecznych.

2. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej i Spraw Wewnętrznych określa organizację i zasady kontroli ruchu, o której mowa w art. 92 ust. 4.

Wydawca: Urząd Rady Ministrów
Redakcja: Biuro Prawne, 00-583 Warszawa, Al. Ujazdowskie 1/3, P-29.
Organizacja druku i kolportaż: Wydział Wydawnictw, 00-979 Warszawa, ul. Powsińska 69/71, P-1, tel. 42-14-78 i 694-67-50, teleks 825944 WW.

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów w Zakładach Graficznych „Tamka", Zakład nr 1, Warszawa, ul. Tamka 3.

Zam. 2011-1300-92. PL ISSN 0867-3411 **Cena 3600 zł**